

«Eg er dritlei av all koronaen!»

Barn og unge på barneverninstitusjon under koronapandemien – gjennomgang av 254 tilsynsrapporter

Sammen drag

«stor variasjon i hvordan institusjonene og tilgrensende tjenester har respondert på pandemien»

Barn og unge som bor på barneverninstitusjon er en særlig sårbar gruppe i samfunnet. I forbindelse med koronapandemien og den påfølgende nedstengingen av ulike tjenester og tilbud, er det behov for å få mer kunnskap om hvordan pandemien har påvirket denne gruppen barn og unge.

For å undersøke dette nærmere har Statens helsetilsyn samlet inn og systematisert informasjon fra 254 tilsynsrapporter skrevet etter tilsyn med barneverninstitusjoner. Tilsynene er gjennomført i perioden fra 1. mars til 15. november 2020. Det vil si at tilsynsrapportene er fra tilsyn gjennomført umiddelbart etter at pandemien kom til Norge og samfunnet stengte ned, så vel som fra perioder hvor samfunnet igjen var mer åpent. Tilsynsrapportene som ligger til grunn for rapporten må forstås som «tilstandsbilder» fra barneverninstitusjoner på et gitt sted, til et gitt tidspunkt, i en stadig skiftende pandemiperiode. Noen barneverninstitusjoner ligger i områder som har opplevd stort smittetrykk, andre i områder hvor det i mindre grad har vært smitte. Dette er forhold som nødvendigvis har betydning for funnene som presenteres.

Ulike stemmer kommer til uttrykk i tilsynsrapportene; barn og unge, ledere og ansatte ved institusjonene og statsforvalteren som gjennomfører tilsynet. Denne rapporten identifiserer og sammenfatter informasjon rundt ni temaer. Disse er: informasjon om pandemien, opplevelse av engstelse og uro, ivaretagelse av behov for fysisk nærhet, venner og fritidsaktiviteter, skole og dagtilbud, praktisering av samvær, helsehjelp, institusjonenes bemanning og iverksatte smitteverntiltak ved institusjonene.

Gjennomgangen av tilsynsrapportene viser i all hovedsak et bilde av stor variasjon i hvordan institusjonene og tilgrensende tjenester har respondert på pandemien, og hvordan dette igjen har påvirket barn og unge som bor der. For noen har pandemien i liten grad påvirket dem og deres tilbud og tjenester, for andre barn og unge har konsekvensene og belastningene vært store.

- Noen barn og unge har blitt forsinket i sin skolegang og/eller falt ut av skolen som følge av pandemien.
- For noen barn og unge har hjemmeundervisningen fungert fint, de har fått oppfølging og tilrettelegging fra institusjonspersonalet og/eller skolen. For andre barn og unge har hjemmeundervisningen bydd på store utfordringer, de har slitt med å følge undervisningen og de har ikke fått den oppfølgingen eller tilretteleggingen de har hatt behov for.
- Det er stor variasjon i hvorvidt barn og unge med behandlingstilbud hos barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP) har fått behandling, eller om behandlingen har blitt utsatt eller bortfalt helt. Flere har fått behandling digitalt, og det fremkommer ulike erfaringer med dette. Noen unge har valgt å avslutte oppfølgingen som følge av at behandlingen ble gitt digitalt.

- Barneverntjenester og institusjoner har praktisert samvær med foreldre, søsken eller andre omsorgspersoner ulikt. Noen barn har ikke opplevd endringer i samværsavtalene underveis i pandemien, mens andre barn har opplevd å få sine samvær utsatt eller avlyst.
- I nær samtlige tilsynsrapporter fremkommer det at barn og unge har fått god og tilstrekkelig informasjon om koronapandemien. De ansatte har også brukt mye tid på å snakke med barna om pandemien.
- Tilsynsrapportene viser stor variasjon i iverksatte smitteverntiltak blant institusjonene, hvor noen har gått langt strengere til verks enn andre. Andre har vært opptatt av at smitteverntiltakene ikke må overskygge at institusjonen er «barnas hjem».
- Særlig i begynnelsen av pandemien ga flere barn og unge uttrykk for engstelse og bekymringer knyttet til pandemien og overfor de endringer som skjedde i hverdagen på institusjonen. Noen barn gir uttrykk for å savne fysisk nærhet, som det å gi og få klemmer.
- De fleste barn og unge utviser forståelse for nødvendigheten av ulike smitteverntiltak, og noen barn og unge finner også enkelte av tiltakene positive for deres hverdag. Samtidig fremkommer det også informasjon om uro og utageringer i noen institusjoner som følge av pandemien og iverksatte smitteverntiltak.
- Institusjonene har i ulik grad tilrettelagt for vennsamvær og kompensert for et manglende fritids- og aktivitetstilbud til barn og unge. Flere barn og unge oppgir å savne venner og sier at de kjeder seg mye på institusjonen. Andre igjen får tilrettelagt for vennsamvær og tilbud om en rekke kreative aktiviteter når alt annet er stengt ned.

Statens helsetilsyn finner det svært bekymringsfullt at noen barn og unge i barneverninstitusjon ikke har fått den hjelpen de har behov for og krav på under pandemien.

Det er også bekymringsfullt at tilsynsrapportene avdekker så stor variasjon i hvilken tilrettelegging, oppfølging og kompensering institusjonene og tilgrensende tjenester tilbyr som følge av bortfall/endring av tjenester og tilbud til barn og unge. Med tanke på at samfunnet nå er inne i en ny periode med nedstengte tilbud og tjenester, vil Helsetilsynet be statsforvalterne om at de ved fremtidige institusjonstilsyn særlig følger med på institusjonenes praktisering av smittevern og deres pådriverrolle overfor andre tilgrensende tjenester.

Innhold

Sammendrag	2
1 Innledning	6
Mangelfull kunnskap om barn og unge på barneverninstitusjon	6
Formål og problemstilling	7
2 Bakgrunn	8
Barn og unge på barneverninstitusjon	8
Kontroll og tilsyn med barneverninstitusjonene	8
Føringer knyttet til håndtering av koronapandemien i barneverninstitusjon	9
Oppdraget til statsforvalterne	9
3 Metode	10
Tilsynsrapporter som sekundærdata	10
Fremgangsmåte og forbehold ved dataene	10
4 Bakgrunnsdata fra tilsynsrapportene	12
Oversendte tilsynsrapporter	12
Rapporter med informasjon relatert til koronapandemien	13
Samtaler med barn	14
5 Pandemirelaterte temaer fra rapportene	16
Informasjon til barn og unge om koronapandemien	16
Engstelse og uro - men også forståelse og ro	17
Fysisk nærhet	18
Venner og fritidsaktiviteter	19
Skole og dagtilbud	21
Samvær	24
Helsehjelp	25
Bemannings	27
Smitteverntiltak	29
6 Hovedfunn og vurderinger	32
Stor variasjon i hvordan pandemien har påvirket barn og unge på barneverninstitusjon	32

Innhold

Strengt smitteverntiltak ved enkelte institusjoner	33
Tilgrensende tjenesters tilbud og institusjonenes «pådriverrolle» varierer	34
Avsluttende vurderinger	35
7 Referanser	37
8 Sammendrag	38
Samisk	39
Engelsk	40
Kort sammendrag	42

Tabellregister

Tabell 1	Oversikt over antall tilsynsrapporter fra hhv. kommunale, statlige og private barneverninstitusjoner og bruk av digital kommunikasjon	12
Tabell 2	Oversikt over tilsynsrapporter med informasjon om pandemien	13
Tabell 3	Oversikt over antall barn på tilsynstidspunktet og antall barn snakket med	14

1

Innledning

Da koronapandemien traff Norge i mars 2020, med påfølgende nedstenging av tilbud og tjenester i samfunnet, ble det fra flere instanser tidlig gitt uttrykk for bekymring over hvordan pandemien ville påvirke tilbud og tjenester særlig rettet inn mot sårbare barn og unge. Barnevernet ble, på lik linje med helsetjenester og helsepersonell, definert til å inneha en samfunnskritisk funksjon. Dette innebar blant annet at tjenesten skulle være operativ og i stand til å ivareta sine oppgaver, selv om tjenesten i ulik grad skulle bli rammet av covid-19¹.

Mangelfull kunnskap om barn og unge på barneverninstitusjon

Statens helsetilsyn skal ivareta tilsynsoppdraget også under koronapandemien, og har som ledd i arbeidet identifisert og gjennomgått kunnskapskilder som kan gi relevant informasjon om konsekvensene pandemien kan ha for ulike utsatte grupper². Når det gjelder barn og unge på barneverninstitusjon har Helsetilsynet konkludert med at det er mangelfull kunnskap på nasjonalt nivå om hvilke utfordringer som kan ha oppstått på institusjonene som følge av pandemien. Helsetilsynet besluttet derfor å innhente og sammenstille informasjon fra tilsynsrapporter for å få innblikk i utfordringer og endringer som har oppstått for barn og unge i barneverninstitusjon som følge av pandemien.

Regjeringen nedsatte i april 2020 en koordineringsgruppe bestående av representanter fra ulike direktorater³ med mandat om å følge særskilt med på utviklingen av tilbudet til utsatte barn og unge. Koordineringsgruppen har siden oppstarten hatt som premiss for arbeidet at normal drift i tjenestene skal tilstrebes så raskt som det er forsvarlig ut fra gjeldende smittevernråd. Gruppen har per 19. februar 2021 fortløpende utgitt 11 statusrapporter, og har identifisert følgende fem grupper barn og unge som særlig sårbare under pandemien:

- barn som lever under vanskelige forhold hjemme
- barn med behov for særskilt tilrettelegging av skole- og barnehagetilbudet
- barn som får redusert tilbud og oppfølging fra tjenester som omfattes av Covid-19 tiltakene
- barn med nedsatt funksjonsevne
- barn og unge tilknyttet minoritetsgrupper, i asyl eller flyktningeleirer

Barn og unge med opphold på barneverninstitusjon er ikke fremhevet eksplisitt av koordineringsgruppen som en sårbar gruppe. Koordineringsgruppen gjengir imidlertid i statusrapport nr. 2 at gruppen har blitt spilt inn til dem, samt at barn og unge på barneverninstitusjon gis mer >

¹ «Sårbare barn skal få hjelp». Bufdir.no og BFD, 2020: Midlertidig forskrift på barnevernområdet.

² Helsetilsynet: «Følge med og følge opp pandemien – informasjons- og kunnskapskilder». Internserien 4/2020.

³ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (Imdi), Utdanningsdirektoratet (Udir), Helsedirektoratet (Hdir), Politidirektoratet (POD), Arbeids- og velferdsdirektoratet (Avdire), Sekretariatet for konfliktrådene og Folkehelseinstituttet (FHI). Gruppen ledes av Bufdir.

«Rapporten bidrar til å identifisere områder som det kan være grunn til å vie særlig oppmerksomhet, både fra barneverninstitusjonene, ansvarlige fagmyndigheter så vel som tilsynsmyndigheten ved gjennomføring av neste institusjonstilsyn.»

omtale i statusrapport nr. 10/2020. Utover dette rapporteres det i første rekke om institusjonenes kapasitet, endringer i antall plasseringer og bemanningssituasjon.

Denne rapporten ser på situasjonen til barn og unge med opphold på barneverninstitusjon. Disse barna utgjør en særlig sårbar gruppe i samfunnet. Mange har et stort omsorgsbehov og/eller sammensatte utfordringer som krever en koordinert og tverrfaglig innsats fra ulike tjenester. Samfunnet har et særlig ansvar for denne gruppen barn og unge, all den tid de er under offentlig omsorg når de bor på barneverninstitusjon. Barna har voksne omsorgspersoner rundt seg, men er samtidig plassert bort fra familie, venner og sitt vante nærmiljø.

Formål og problemstilling

Statens helsetilsyn har hentet inn og sammenstilt informasjon fra 254 rapporter fra gjennomførte tilsyn ved barneverninstitusjoner. Barneverninstitusjonene ligger geografisk plassert over hele landet.

Hovedspørsmålet rapporten vil belyse er:

- Hvordan har pandemien påvirket barn og unge på barneverninstitusjon?

Hensikten med å foreta en nasjonal sammenstilling av funn fra tilsynsrapportene er å bringe frem kunnskap og bidra til læring. Ved å sammenstille funn fra ulike institusjonstilsyn får vi et bredere og mer helhetlig bilde av hvordan pandemien har truffet og påvirket både institusjonene og de barn og unge som bor der. Dette gir rom for å presentere flere ulike erfaringer, identifisere mønstre og sammenhenger, enn hva som er mulig ved oppsummering av funn fra et enkelttilsyn. Tilsynet ved den enkelte barneverninstitusjon er allerede gjennomført, og statsforvalterne har gitt institusjonene sin konklusjon. Denne rapporten går ikke inn i disse, og er heller ingen overprøving av konklusjonene.

Barn og unge på barneverninstitusjon omtales i denne rapporten som en gruppe. Det er viktig å minne om at disse barna er like ulike som barn ellers i samfunnet. De har ulike behov og grunner til å være på barneverninstitusjon, og ulike opplevelser og erfaringer fra det å bo på barneverninstitusjon under en pandemi.

Rapporten gir innsikt i barn og unges behov og erfaringer under pandemien. Dette er kunnskap som kan bidra til å informere hvordan omsorgsbehov og smittevern ivaretas fremover på barneverninstitusjon. Rapporten bidrar til å identifisere områder som det kan være grunn til å vie særlig oppmerksomhet, både fra barneverninstitusjonene, ansvarlige fagmyndigheter så vel som tilsynsmyndigheten ved gjennomføring av neste institusjonstilsyn.

2

Bakgrunn

Barn og unge på barneverninstitusjon

Det er ulike grunner til at noen barn og unge ikke kan bo hjemme. Det kan handle om at barnet eller den unge opplever manglende omsorg hjemme, har vært utsatt for vold eller overgrep, har atferdsutfordringer, sliter med rus eller har foreldre som av andre grunner ikke er i stand til å ivareta omsorgsansvaret for en kortere eller lengre periode. Ved utgangen av 2019 hadde 978 barn opphold på en barneverninstitusjon, en nedgang fra året før⁴. I all hovedsak er aldersspennet på barn og unge i barneverninstitusjon mellom 13–18 år. Dagens institusjonstilbud består i all hovedsak av små enheter. Og selv om antallet barn som oppholder seg på en og samme institusjon kan variere, så er det om lag 2–4 barn som bor i hver institusjonsenhet.

Formålet med et institusjonsopphold vil variere alt ettersom hvilke behov det enkelte barn har. Men overordnet skal institusjonsoppholdet gi barnet forsvarlig omsorg og behandling, og bidra til varige og positive endringer.

Kontroll og tilsyn med barneverninstitusjonene

I Norge drives barneverninstitusjonene av det offentlige, ideelle organisasjoner og andre private aktører. Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har ansvar for å kvalitetssikre alle barneverninstitusjoner uavhengig av eierskap. Oslo kommune har et tilsvarende ansvar innenfor sitt geografiske område.

Dagens regelverk skal sikre at barn og unge som bor på barneverninstitusjon i størst mulig grad får muligheten til å leve slik andre barn og unge på samme alder gjør.

Det er statsforvalteren som har ansvar for å føre tilsyn med at barneverninstitusjonene drives i samsvar med gjeldende regelverk og at barna får forsvarlig omsorg og behandling i institusjonen. Det skal føres tilsyn med barneverninstitusjonene så ofte som forholdene ved institusjonen tilsier det, men minimum to eller fire tilsynsbesøk i året, hvorav halvparten skal være uanmeldt⁵.

Tilsynet skal legges til et tidspunkt da det kan forventes at barna er til stede på institusjonen. Og tilsynsmyndigheten skal ta kontakt med det enkelte barnet og få barnets syn på hvordan de har det nå, der hvor de er. Barnet har rett til å snakke med tilsynsmyndigheten uten at personalet er tilstede, og tilsynet skal opplyse barnet om dette. Tilsynsmyndighetene utarbeider en skriftlig rapport etter tilsynet som skal sendes til institusjonen og statlig barnevernmyndighet. >

⁴ «Mindre bruk av institusjoner i barnevernet». ssb.no, 1.12.2020.

⁵ Jf. § 8 i Forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling.

Føringer knyttet til håndtering av koronapandemien i barneverninstitusjon

---

Få dager etter at koronapandemien kom til Norge publiserte Bufdir, i kraft av å være nasjonalt fagorgan for barnevernet, informasjon om pandemien av betydning for barn i barneverninstitusjon⁶. Det ble blant annet gitt føringer og opplæring knyttet til smittevern (14.03, 18.03, 30.04 og 16.11.20), tiltaksprioritering, omdisponering av personale og samarbeid på tvers av eierskap (16.03), besøk i barneverninstitusjon (20.03), om politiattest (24.03) om samvær (02.04), om flytting av barn (06.04) og sist, en tolkningsuttalelse om medvirkning ved innføring av koronatiltak (23.11.20). Utover disse gjaldt anbefalingene fra Folkehelseinstituttet (FHI) og råd og påbud gitt av nasjonale og lokale myndigheter.

Barne- og familiedepartementet har i løpet av 2020 også kommet med en midlertidig forskrift av betydning for barneverninstitusjonene, «Midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19»⁷. Her gis det blant annet hjemmel til midlertidig å flytte et barn fra en barneverninstitusjon til en annen dersom utbruddet av Covid-19 gjør dette tvingende nødvendig for å ivareta barnets behov for omsorg og beskyttelse.

Oppdraget til statsforvalterne

Som overordnet faglig tilsynsmyndighet på barnevernsområdet og som ledd i utøvelsen av «følge med og følge opp» -ansvaret ba Statens helsetilsyn statsforvalterne i 2020 om å inkludere koronapandemien som tema i det lovpålagte tilsynet med barneverninstitusjonene.

«Innenfor det forskriftspålagte tilsynet med barneverninstitusjoner må pandemiens konsekvenser for omsorg og oppfølging på institusjonen være tema i samtaler med barna»⁸.

Helsetilsynet ba statsforvalterne om fortløpende å oversende tilsynsrapporter fra perioden 1. mars til 15. november 2020. Dette som grunnlag for å utarbeide en nasjonal sammenfatning som kan gi oss kunnskap om hvordan koronapandemien har påvirket barn og unge som for en periode av livet sitt bor på barneverninstitusjon.

⁶ «Barnevernsinstitusjoner». Bufdir.no. Bufdir fortsetter også i 2021 å legge ut oppdaterte føringer på denne nettsiden.

⁷ Lov 26. mai 2020 nr. 44, Barne- og familiedepartementet, 2020.

⁸ Brev av 29. juni 2020 fra Helsetilsynet til landets fylkesmenn.

3

Metode

Tilsynsrapporter som sekundærdata

Denne rapporten tar utgangspunkt i informasjon fra 254 mottatte tilsynsrapporter fra statsforvalterne. Embetene ble bedt om å oversende rapporter etter gjennomførte institusjonstilsyn uavhengig av hvorvidt pandemien var, eller ikke var, inntatt som tema for tilsynet.

Foreliggende rapport bygger dermed på sekundærdata, altså informasjon som er samlet inn av andre til et annet formål (her: tilsyn med barneverninstitusjonene), enn hva som er det primære formålet med denne rapporten. Dette er et viktig forbehold ved denne rapporten, og vil bli nærmere diskutert i dette kapitlet.

Ulike tilnæringer ble vurdert for å hente inn og systematisere kunnskap om hvordan pandemien har påvirket barn og unge i barneverninstitusjoner. Gitt den pågående pandemien var Helsetilsynet opptatt av ikke å påføre embetene eller institusjonene en merbelastning i forbindelse med å få slik kunnskap, og besluttet derfor å benytte allerede eksisterende materiale som grunnlag. Å føre tilsyn med barneverninstitusjoner er en lovpålagt oppgave, og den ble også understreket av Helsetilsynet som en prioritert oppgave gjennom pandemien⁹. Helsetilsynet vurderte at beskrivelser fra gjennomførte tilsyn kunne være en nyttig innfallsvinkel til å få mer kunnskap om hvordan pandemien har truffet barneverninstitusjonene og påvirket hverdagen til barn og unge som bor der.

Fremgangsmåte og forbehold ved dataene

Samtlige oversendte tilsynsrapporter ble gjennomgått i arbeidet med denne rapporten. Informasjon fra 10 tilsynsrapporter dannet grunnlaget for å utvikle et registrerings skjema i Excel. Informasjon fra hver enkelt rapport ble deretter fortløpende registrert. Eventuelle personidentifiserende data fra rapportene er ikke inntatt i skjemaet.

Registrerings skjemaet ble benyttet til å sortere og strukturere informasjon fra de ulike rapportene. Deler av denne informasjonen presenteres i tabellform i kap. 5. De kvalitative dataene som utgjør kap. 6 bygger på den deskriptive gjengivelsen tilsynsmyndigheten har gitt av de samtaler de har hatt under tilsynsbesøket. Det er benyttet en kvalitativ metodisk tilnærming til dataene, hvor informasjonen dannet grunnlag for de kategorier og temaer som presenteres i rapportens kap. 6. Det er benyttet enkelte tekstutdrag fra rapportene for å belyse temaene. Vi har vært særlig opptatt av å fange opp beskrivelser fra enten barn eller ansatte som peker på hvordan pandemien har påvirket barn og unge på barneverninstitusjon.

Som det fremgår av kap. 5 er det stor variasjon mellom statsforvalterne når det gjelder antall oversendte tilsynsrapporter og innholdet i dem. Innledningsvis i dette metodekapitlet presiserte vi at vi benytter oss av >

⁹ Helsetilsynet (2020): «Midlertidige retningslinjer for prioritering av klage- og tilsynsaktiviteter på barnevernområdet i koronapandemien».

«De ulike tilsynsrapportene må anses å være «tilstandsbilder» på et gitt sted, til et gitt tidspunkt, i en stadig skiftende pandemiperiode.»

sekundærdata i denne rapporten. Og når det gjelder innholdet i tilsynsrapportene ser vi at vi i ulik grad får belyst vår problemstilling tilstrekkelig, særlig med tanke på om tilsynsrapportene gir en kvalitativ god beskrivelse av hvorvidt og hvordan pandemien har berørt livene til barn og unge på institusjonen. Både barn og unge, ansatte og ledere kommer til uttrykk i tilsynsrapportene. Men temaet for tilsynet, hvilke spørsmål som stilles og i hvilken grad ulik informasjon nedtegnes avhenger av statsforvalteren som gjennomfører tilsynet. For majoriteten av tilsynsrapportene vektlegges det å føre tilsyn med *andre forhold* ved institusjonen enn pandemien. Dette innebærer at pandemien i varierende grad har blitt tematisert, og der hvor den er gitt omtale, er det stor variasjon i måten temaet har blitt behandlet. Der noen rapporter kun gir korte faktaopplysninger om innførte smitteverntiltak og/eller antall smittede eller ansatte i karantene, gjengir andre rapporter mer utfyllende beskrivelser av hvordan pandemiltak har grepet inn i hverdagen til barna og hvordan dette oppleves fra både barnas og de ansattes side.

De ulike tilsynsrapportene må anses å være «tilstandsbilder» på et gitt sted, til et gitt tidspunkt, i en stadig skiftende pandemiperiode. Funnene i rapportene er fra institusjoner spredt over hele landet – noen ligger i områder som har opplevd stort smittetrykk, andre i områder hvor det i mindre grad har vært smitte. Likeledes er funnene hentet fra tilsyn gjennomført både i startfasen av pandemien preget av en rask nedstenging av samfunnet, så vel som tilsyn gjennomført i perioder hvor samfunnet igjen var mer åpnet opp. Dette er forhold som nødvendigvis vil påvirke funnene som gjengis i denne rapporten.

Denne sammenfatningen gir oss i første rekke en viktig innsikt i *variasjonen* i hvordan institusjonene har respondert på pandemien og variasjonen i hvordan barn og unge opplever det å være på barneverninstitusjon i en pågående pandemi. Rapporten kan ut fra dette gi viktig innsikt i temaer eller forhold berørte myndigheter bør være oppmerksomme på. Videre kan funnene her gi innspill til sentrale tema det kan være hensiktsmessig å få nærmere kunnskap om, f.eks. gjennom bruk av spørreskjema for å avdekke omfang av et fenomen og/eller fokusgruppeintervju, for å få nærmere dybdekunnskap om et forhold.

4

Bakgrunnsdata fra tilsynsrapportene

I denne delen gis det nærmere informasjon om datagrunnlaget for rapporten. Dette kapittelet kan derfor ses som en forlengelse og utdyping av kapittel 4 om metode og fremgangsmåte. Det er viktig å påpeke at kunnskapen som her formidles om tilsynsrapportene kun er hentet fra det utvalget av tilsynsrapporter som ble oversendt Helsetilsynet, og inntatt i arbeidet med denne rapporten. Disse representerer derfor ikke *totaliteten* av tilsynsaktiviteter gjennomført hos institusjonene fra statsforvalternes side.

Oversendte tilsynsrapporter

Tabell 1: Oversikt over antall tilsynsrapporter fra hhv. kommunale, statlige og private barneverninstitusjoner og bruk av digital kommunikasjon

Statsforvalter	Kommunale	Statlige	Private	Totalt oversendte rapporter	Tilsyn gjennomført over Teams/Skype
Agder	0	1	4	5	0
Innlandet	0	6	15	21	13
Møre og Romsdal	0	7	4	11	0
Nordland	0	1	2	3	0
Oslo og Viken	5	19	70	94	41
Rogaland	3	0	9	12	2
Troms og Finnmark	1	1	6	8	0
Trøndelag	0	4	11	15	0
Vestfold og Telemark	1	9	25	35	5
Vestland	3	10	37	50	8
Totalt	13	58	183	254	69

Som det fremgår av tabellen over mottok Helsetilsynet til sammen 254 rapporter fra statsforvalterne. Det er stor variasjon mellom embetene i antall oversendte rapporter. Dette henger naturlig nok sammen med at barneverninstitusjonene er ulikt fordelt geografisk rundt om i landet. Antallet oversendte rapporter utgjør langt fra samtlige tilsynsbesøk som er gjennomført i perioden. Til sammenligning ble det i perioden gjennomført 596 tilsynsbesøk ifølge innrapporterte tall fra Nestor¹⁰. Helsetilsynet fikk også tilsendt en rekke rapporter etter avtalt frist for innsendelse, som dermed ikke ble inntatt i denne sammenfatningen.

141 tilsynsbesøk var varslede tilsyn, 70 var uanmeldte og i 43 tilsynsrapporter fremgikk det ikke informasjon om hvorvidt tilsynet var varslet eller ei.

Om lag 2/3 av rapportene er tilsyn gjennomført mellom 1. mars og 31. juli 2020, resterende rapporter er fra tilsyn gjennomført i perioden 1. august til 15. november 2020. En klar overvekt av rapportene er fra tilsyn med private barneverninstitusjoner. >

¹⁰ Nestor er en rapporteringsløsning for statsforvalterne og driftes av Helsetilsynet. Oppgitt antall tilsynsbesøk er for perioden 1.3 - 15.11.2020 og omfatter også gjennomførte tilsyn ved hjelp av andre tilsynsmetoder (for eksempel systemrevisjon).

Barne- og familiedepartementet ga i april 2020 ut en midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av pandemien. I forskriftens § 7 er det gitt regler om hvordan tilsynet skal gjennomføres. Det fremgår der at det kun er når det vurderes som «tvingende nødvendig» at tilsynsbesøk i institusjon etter tilsynsforskriften § 8 annet ledd, kan erstattes med andre kommunikasjonsformer. Selv om tilsynsbesøket erstattes med andre kommunikasjonsformer, gjelder fremdeles tilsynsforskriftens øvrige krav til f.eks. antall besøk og tilbud om samtaler til barna. Av de innsendte tilsynsrapportene (N= 254) fremgår det av 69 rapporter at tilsynsbesøket ble gjennomført som videomøte (via Teams/Skype) eller over telefon, mens da 185 tilsyn ble gjennomført ved fysisk tilstedeværelse. Det er i hovedsak Oslo og Viken og Innlandet som har benyttet andre kommunikasjonsformer ved gjennomføring av tilsynet. Det fremgår kun i svært få rapporter hva som er bakgrunnen for valget om å avholde tilsynsbesøket digitalt. I de tilfeller hvor dette fremgår, er det snakk om at barn og/eller ansatte ved institusjonen har testet positivt for Covid-19, og at tilsynsbesøket av smittevern hensyn foretas digitalt.

Rapporter med informasjon relatert til koronapandemien

Tabell 2: Oversikt over tilsynsrapporter med informasjon om pandemien

Statsforvalter	Antall oversendte rapporter totalt	Antall rapporter med informasjon om pandemien	Antall rapporter hvor pandemien var inntatt som tilsynsystema
Agder	5	2	1
Innlandet	21	18	14
Møre og Romsdal	11	2	0
Nordland	3	0	0
Oslo og Viken	94	70	33
Rogaland	12	10	3
Troms og Finnmark	8	8	6
Trøndelag	15	12	8
Vestfold og Telemark	35	25	22
Vestland	50	31	9
Totalt	254	178	96

Av 254 tilsynsrapporter inneholdt 178 rapporter informasjon relatert til koronapandemien. Og i 96 rapporter var koronapandemien tatt inn som et eksplisitt tema for tilsynet. I 158 rapporter var pandemien ikke gjort til et eksplisitt tema, men informasjon om pandemien fremgikk like fullt i 82 av disse rapportene. >

Av de totalt 178 pandemirelevante rapportene, var det i 50 rapporter ikke mulig å trekke ut informasjon om hvorvidt eller på hvilken måte pandemien hadde påvirket barn og unge på institusjonen. Helsetilsynet hadde ikke satt som krav at pandemien eksplisitt skulle inngå som et tema for tilsynet, men det skulle tematiseres i samtale med barna. Det var samtidig en vurdering hos statsforvalteren, hvorvidt pandemien var en aktuell problemstilling for den enkelte institusjon gitt institusjonens beliggenhet med tanke på smittetrykk. Helsetilsynet fikk også informasjon fra statsforvaltere om at de hadde snakket med barna om pandemien under tilsynsbesøket, men at dette ikke nødvendigvis var inntatt som del av tilsynsrapporten.

Samtaler med barn

Viktigheten av å snakke med barn er viet mye oppmerksomhet de siste årene i barnevernet generelt, men også hos tilsynsmyndigheten. Barnet er den viktigste informanten gjennom å være den som kan fortelle om hvordan hjelpen som gis oppleves og fungerer, og den viktigste informanten for tilsynsmyndigheten til å kunne gi opplysninger dersom forholdene ikke er tilfredsstillende. Alle barn skal få mulighet til å snakke med tilsynsmyndigheten, og tilsynsmyndigheten skal både oppfordre til, og tilrettelegge for, at barnet skal oppleve det meningsfylt og nyttig å snakke med tilsynet. Men i siste instans er det også opp til barnet selv å avgjøre hvorvidt hen ønsker å snakke med tilsynsmyndigheten.

Tabell 3: Oversikt over antall barn på tilsynstidspunktet og antall barn snakket med

Statsforvalter	Antall barn på tilsynstidspunktet	Antall barn snakket med
Agder	8	8
Innlandet	79	44
Møre og Romsdal	29*	15*
Nordland	8	3
Oslo og Viken	243	82
Rogaland	31	16
Troms og Finnmark	27	18
Trøndelag	58	38
Vestfold og Telemark	86**	44**
Vestland	18***	7***
TOTALT	587	275

*I en rapport fra Møre og Romsdal fremgikk ikke informasjon om antall barn på tilsynstidspunktet og antall barn som var snakket med.

**I en rapport fra Vestfold og Telemark fremgikk ikke informasjon om antall barn på tilsynstidspunktet og antall barn som var snakket med.

***I 40 rapporter fra Vestland var informasjon om antall barn på tilsynstidspunktet og/eller antall barn snakket med sladdede opplysninger.

I til sammen 42 rapporter fremgikk det ikke opplysninger om antall barn på tilsynstidspunktet og/eller opplysninger om hvor mange barn som var snakket med av tilsynsmyndigheten.

I de rapporter hvor opplysningene fremgår, ser vi at rett under halvparten av barna snakker med tilsynsmyndigheten. I tilsynsrapportene fremgår det at barna blir spurt, men at flere ikke ønsker å snakke med tilsynet. I noen rapporter fremgår det at tilsynet hilser på barnet, og at barnet forteller at det ikke har noe spesielt å formidle, og derav ikke ønsker en samtale – i andre tilfeller er barnet ikke tilstede på institusjonen når tilsynet er på besøk. I flere rapporter fremgår det da at tilsynsmyndigheten etterlater kontaktinformasjon slik at barnet kan få vite at de har vært der, og at de kan ta kontakt med dem. I noen rapporter fremkommer det også at tilsynsmyndigheten selv kontakter barnet via sms/telefon med informasjon om at de har vært på besøk og gjerne ønsker kontakt med barnet.

Der hvor tilsynet snakker med barna skjer dette som regel ved fysisk tilstedeværelse, men i noen rapporter fremgår det også at samtalen med barna skjer via telefon eller Teams. I Trøndelag foregår noen av samtalen ved bruk av den nyutviklede appen «Nå er». Da sitter barnet og tilsynet sammen, og prater mens barnet trykker seg gjennom appen og svarer på spørsmål. I en rapport fremkommer det at tilsynet får et håndskrevet brev fra barnet og i en annen rapport foregår samtalen, etter ønske fra barnet, via sms mens tilsynet er på institusjonen og barnet befinner seg på rommet sitt.

5

Pandemirelaterte temaer fra rapportene

Det er identifisert til sammen ni temaer fra tilsynsrapportenes mer deskriptive del som vil bli nærmere belyst i dette kapittelet. De ni temaene er: informasjon om pandemien, uro og engstelse, fysisk nærhet, venner og fritid, skole og dagtilbud, samvær, helsehjelp, bemanning og iverksatte smitteverntiltak.

Informasjon til barn og unge om koronapandemien

Å motta og tilegne seg tilstrekkelig informasjon om pandemien kan ses som helt grunnleggende for å kunne ta nødvendige forholdsregler og utøve godt smittevern for egen, så vel som for andres del.

Barn og unge på barneverninstitusjon opplevde, i likhet med samfunnet for øvrig, informasjonstrykket gjennom media som stort – både i begynnelsen av pandemien og i løpet av høsten 2020 da smittetallene igjen begynte å stige.

Så nær som samtlige barn og unge forteller til tilsynsmyndigheten at de opplever å ha fått god og tilstrekkelig informasjon om pandemien fra de ansatte på institusjonene. I begynnelsen av pandemien har flere sittet sammen med de ansatte og fulgt nyhetssendinger og regjeringens pressekonferanser. Noen barn har sett på Supernytt og/eller regjeringens pressekonferanse for barn, for å få tilpassede nyheter. Andre barn oppgir egne søk på internett og skolen som viktige informasjonsarenaer. Barn og unge med familie, slekt og venner i andre land har vært opptatt av å hente informasjon og følge med på pandemiutviklingen også i disse landene.

De ansatte på institusjonene forteller at de har brukt mye tid på å prate med barna om pandemien. Noen hadde pandemien som fast tema i entil-en samtaler, andre tok opp temaet løpende og ved behov i individuelle samtaler. Noen institusjoner hadde fast informasjonsmøte om pandemien en gang i uka, noen gjennomførte daglige pandemi-møter, mens andre igjen hadde gjort om de faste husmøtene til «korona-møter». Temaet var ellers ofte oppe i samtaler rundt frokost- og middagsbordet og under ulike aktiviteter. Mange kunne vise til plakater, brosjyrer og annet trykket materiale som var hengt opp/delt ut til beboerne.

Selv om behovet for informasjon generelt kunne oppfattes som nærmest stort og utømmelig i begynnelsen, var noen institusjoner opptatt av å formidle at informasjonstrykket også kunne bli for voldsomt for barn og unge. Noen vektla i den forbindelse behovet for ro og det å jobbe bevisst med å skape trygghet, f.eks. ved ikke å ha på nyhetene hele tiden, og ved å begrense samtaler om smittesituasjonen og mulige scenarioer som kunne oppstå. Ansatte forteller om behovet for å være seg bevisst rollen som voksen overfor barna. Og at det var viktig å signalisere at man har kontroll og oversikt over situasjonen. >

«For noen er det ikke nødvendigvis smittefrykt som sådan, men alle *endringene generelt* som pandemien har medført, som skaper mest engstelse.»

Engstelse og uro – men også forståelse og ro

I all hovedsak formidler tilsynsrapportene at barna har følt seg trygge og godt ivaretatt på institusjonen under pandemien. Ansatte forteller at barna har vært både nysgjerrige, forståelsesfulle og flinke til å følge opp smitteverntiltakene både inne på institusjonen og ute i samfunnet for øvrig. Men for noen barn og unge fører pandemien også til redsel, engstelse og bekymringer. Og der noen reagerer med uro, frustrasjon og sinne på de ulike smitteverntiltakene, reagerer andre positivt og omtaler også tiltakene som kjærkomne avbrekk med mulighet til å få ro.

Særlig i begynnelsen av pandemiutbruddet rapporteres det i flere tilsynsrapporter om barn og unge som opplever usikkerhet og engstelse. Noen fikk økt en allerede eksisterende frykt for virus, bakterier og sykdom. Frykten har gjort at noen barn er mindre ute og ikke lenger blir med på felles turer. Noen forteller at de dusjer og bytter klær etter hver gang de har vært ute, andre igjen isolerer seg helt på rommet og unndrar seg også omsorg fra de ansatte. For noen bunner engstelsen i at de befinner seg i en risikogruppe med underliggende sykdom, og dermed også blir underlagt strengere smitteverntiltak på institusjonen. Andre barn er mindre bekymret for egen del, men i første rekke bekymret for helseutfordringer hos sine nærmeste familiemedlemmer. For noen er det ikke nødvendigvis smittefrykt som sådan, men alle *endringene generelt* som pandemien har medført, som skaper mest engstelse. Ansatte peker på at disse barna har et særlig behov for trygghet og stabilitet rundt seg, og at de derfor har blitt spesielt utfordret av en hverdag med nye og skiftende rutiner og tiltak.

I nær samtlige tilsynsrapporter fremgår det at barnas engstelse er noe de ansatte tar på stort alvor. Ansatte forteller om ulike iverksatte tryggingstiltak som bl.a. viktigheten av å gi og gjenta informasjon, realitetsorientere barna på hva som er fakta, gi opplæring om smittevern, berolige og trygge gjennom å bruke tid på samtalene, ta bekymringer om symptomer på alvor og tilkalle lege ved behov. De fleste barna bekrefter at engstelsen har avtatt underveis og at de har ansatte de er trygge på og kan snakke med dersom de har behov. Men noen barn og unge opplever at de ikke har en ansatt de føler seg trygg på og som de kan snakke med. De opplever at de ansatte er mye strengere nå, de maser mer, de er dårlige på å viderebringe informasjon, og barna er bekymret over at ansatte praktiserer smitteverntiltak ulikt.

«Beboer meddeler at hun ikke har det så bra på avdelingen for tiden. Det var mye "frem og tilbake", de ansatte var ikke samstemte i kommunikasjonen til beboer, beboer ønsket at de ansatte tok henne med på planlegging og drøfting av tiltak før ting ble besluttet. Hun har ikke lenger noen ansatte hun har et nært forhold til, hun snakker ikke med de voksne om hvordan hun har det, og deltar lite i det som skjer >

«Noen institusjoner praktiserer ingen nærkontakt mellom ansatte og beboere; som det å klemme og holde rundt hverandre.»

både ift andre beboere og fellesmøter».

De ulike smitteverntiltakene både i samfunnet generelt og inne på institusjonene har medført både uro og frustrasjon hos noen barn og unge. Det fremkommer av tilsynsrapportene at barn og unge velger ulike strategier for å håndtere endringene. Der noen umiddelbart gir motstand, har andre utagert senere som følge av å ha «gått lei» av pandemien og ulike smittevernhensyn. Noen hoster og spytt på ansatte og politi, ruser seg, rømmer eller har generelt vansker med å tilpasse seg dagliglivet på institusjonen under pandemien; de er rastløse og har mistet motivasjonen. Flere tilsynsrapporter forteller om ungdom som rømmer, hvor ansatte forklarer rømmingen med bakgrunn i isolasjonen og ulike innskrenkninger.

«To rømminger som et resultat av smitteisolasjon og begrensninger, frustrasjon og sinne hos beboerne. Institusjonen uttaler at koronatiltak reelt sett jo er en innskrenking i bevegelsesfrihet ift vennsamvær, gå i butikken etc.»

I særlig to rapporter rapporteres det om en negativ spiral av hendelser ved institusjonene. En allerede anstrengt dynamikk mellom flere ungdommer tilspisser seg ved innføring av smitteverntiltak, og to raske nye inntak av ungdommer får svært negative konsekvenser for institusjonens drift og eksisterende beboere.

Smittorisikoen ungdommene utsetter seg for ved bl.a. rømming, skaper bekymring hos de ansatte. Både for ungdommenes helse, men og en bekymring for egen, andre beboeres og kollegaers helse.

«Hun forteller at det ikke har skjedd nye begrensninger som følge av Covid, men at de ansatte oppleves strengere nå. Hun har fått beskjed om at hun må sitte to uker i karantene hvis hun forlater institusjonen uten at det er avtalt.»

I forbindelse med ungdommers rømming oppsøker flere institusjoner veiledning og råd fra kommuneoverlege. Noen rapporter forteller i den forbindelse om økt bruk av tvang ved institusjonen.

Fysisk nærhet

I forbindelse med omtale av smitteverntiltak berører flere tilsynsrapporter dette med fysisk nærhet. Institusjonene forteller at de bestreber seg på å overholde avstandsreglene, særlig mellom ulike puljer/vaktlag av ansatte gjennom å avholde overlapp utendørs, ha møter på teams, ha egne lokaler til samvær utenfor institusjonen, sitte på annenhver stol m.m.

Når det gjelder fysisk nærhet mellom ansatte og beboere fremstår det som et forhold det er knyttet mer usikkerhet rundt. Noen institusjoner praktiserer ingen nærkontakt mellom ansatte og beboere; som det å >

«De ulike smitteverntiltakene både i samfunnet generelt og inne på institusjonene har medført både uro og frustrasjon hos noen barn og unge.»

klemme og holde rundt hverandre. En ungdom formidler at hun synes det er leit at hun ikke kan ha den nærkontakten hun ønsker med de ansatte pga. smitterisiko, sånn som det å gi og få klemmer. En annen ungdom forteller også om savnet, og synes det er trist for han er så glad i å klemme de voksne. Også ansatte bemerker at koronapandemien har ført til mindre fysisk nærhet i det daglige. Flere gir uttrykk for at det er utfordrende å forholde seg til restriksjonene fordi det ligger mye omsorg i nærkontakt, og at reglene utfordrer den behandling og omsorg de er satt til å yte. Ansatte forteller at de kompensere med albuehilsen og «high-foot», og noen medgir at de i enkelttilfeller også gir ungdommene en klem.

Hos andre institusjoner blir det ikke praktisert noen avstandsrestriksjoner. De er opptatt av å formidle at barna har et stort behov for fysisk kontakt, og at klemming er en viktig del av omsorgsutøvelsen. De ansatte og barna forstås som en kohort, og institusjonen understrekes som barnas hjem og «familie». De ansatte her er opptatt av å formidle at fysisk nærhet er helt nødvendig for å kunne ivareta beboerens behov for nærhet og omsorg.

Venner og fritidsaktiviteter

I begynnelsen av pandemien var mange institusjoner restriktive med kontakt utenfor og besøk til institusjonen. Flere tillot ikke besøk til institusjonen og noen barn og unge ble bedt om i minst mulig grad å oppholde seg ute blant andre mennesker. Andre institusjoner var mer pragmatiske og tillot beboere å dra på besøk til, og ta imot besøk av, et begrenset antall venner. Noen tillot besøk så lenge man oppholdt seg utendørs, andre tillot også fysiske besøk på institusjonen. En institusjon forteller at de ringte opp venners foreldre i forkant av besøk, for å avklare hvorvidt de var symptomfrie. Det fremgår av tilsynsrapportene at de mest restriktive tiltakene for sosial distansering ble lempet på etter hvert. Men det er uklart hvor lenge de eventuelt varte. For noen varte de tilsynelatende lenge – fra midtveis i mars og frem til skolen startet opp igjen, for andre frem til sommerferien. Mange barn og unge oppgir at den første tiden var frustrerende, de kjedet seg og mange forteller at de mistet motivasjon til det meste.

Selv om barna i all hovedsak utviser forståelse for smitteverntiltakene inkludert nedstengingen, forteller flere om kjedelige dager på institusjonen uten noen aktiviteter og en misnøye med tilværelsen. En ungdom trekker frem at det er lite som skjer, ingen aktiviteter – bare mange samtaler med de ansatte.

«Ungdommene forteller at de har vært på huset hele tiden under pandemien, og en av ungdommene gir uttrykk for savn av venner og fritidsaktiviteter» >

«Restriksjonene på sosial kontakt og nedstengingen av aktivitetstilbud utenfor institusjonen, fører også til en rekke kreative innsatser for å «flytte aktiviteter inn på institusjonen»

«Beboer opplever at de nesten ikke får gå ut pga pandemien, når de verken får dratt steder, samtidig som at mobiltelefonen er inndratt - oppleves det som å bli utestengt fra det sosiale»

Noen institusjoner gir uttrykk for at det er lite de har å tilby ungdommene når det gjelder aktiviteter:

«Begrenset hva avdelingen kan tilby av aktiviteter på dagtid; så mye tid blir tilbrakt inne på avdeling.»

Flere ungdom savner det å kunne trene på treningssenter. En annen er frustrert fordi det har gått tre uker uten at hun har fått lov til å få besøk av kjæresten. Det å ikke få ha noen på overnatting eller kunne ta imot spontane besøk fremheves. Mange barn og unge oppgir å savne samvær med venner, og kanskje særlig sårt er dette for de som befinner seg i enetiltak eller som på tilsynstidspunktet er eneste barn på institusjonen. For noen innvilges det utvidet samvær for å kompensere for manglende vennebesøk, og i andre institusjoner kjører de ansatte beboere rundt for å kunne opprettholde vennerelasjoner.

Andre institusjoner ser ikke ut til å ha tilsvarende utfordringer med å finne på aktiviteter. De kompenserer for kjedsomheten innendørs ved å tilrettelegge for utendørsaktiviteter og ulike naturopplevelser. Det dras på bilturer, fjellturer, båt- og fisketurer. Det grilles i skogen og det tas vandreturer i nærmiljøet. For noen unge er dette velkomne avbrekk, andre blir med fordi de får «betaling» i form av økte lommepenger. Noen får utvidet internettid, spiller tv-spill med ansatte, lærer seg et instrument og bruker hagen til aktiviteter som fotball og frisbeegolf. En ungdom forteller at han har vært svært aktiv i perioden med nedstenging. Utover ulike turer med de ansatte, har han malt rommet sitt, drevet med snekkerprosjekter og pusset opp utendørsmøbler.

Restriksjonene på sosial kontakt og nedstengingen av aktivitetstilbud utenfor institusjonen, fører også til en rekke kreative innsatser for å «flytte aktiviteter inn på institusjonen». Det fortelles om ansatte som i samarbeid med de unge jobber frem ideer og forslag til gjøremål. En institusjon arrangerer «restaurant» og «kino» inne på institusjonen for beboerne. En beboer får bygge om og innrede garasjen til et «treningssenter».

«Beboer trivdes godt på institusjonen. Han opplevde at det var satt noen begrensninger som følge av pandemien, f.eks. fikk han ikke lov til å få besøk den første tiden. Men dette var lempet på i ettertid. Og siden treningsstudioene stengte ned, kunne han ikke lenger trene. Da hadde institusjonen tilrettelagt slik at han fikk benytte avdelingens garasje som sitt eget treningsstudio. Dette var beboer glad for.»

En tredje institusjon får til en avtale med den lokale bowlinghallen. Institusjonens ansatte og beboere får, som eneste i kommunen, disponere >

«Flere grupper unge i barneverninstitusjon ser ut til å ha vært ekstra sårbare for pandemiens konsekvenser, særlig når det gjelder å opprettholde et dagtilbud.»

hallen i perioden hvor det er full nedstenging. Et tilbud som viste seg svært populært. Det prioriteres å kjøpe inn utstyr til diverse uteaktiviteter. Det settes opp trampoliner, ballbinger pusses opp, det bygges hundehus og det ruges frem kyllinger.

Skole og dagtilbud

Skolen har en viktig plass i barns liv, både som læringsarena og som arena for jevnaldrende- og voksenkontakt. Under pandemien har særlig skolens funksjon som «fristed» fra vanskelige hjemmesituasjoner blitt trukket frem som argument for å holde skolene åpne. Den 13. mars 2020 var imidlertid den umiddelbare responsen på smittespredningen, å stenge ned også skolene. Med det opplevde skolebarn i hele landet en brå overgang fra normal skolehverdag den ene dagen, til digital hjemmeundervisning den neste. To grupper barn kunne få innvilget tilbud om fysisk tilstedeværelse på skolen; barn med særlige behov og barn med foreldre med samfunnskritisk arbeid, der hjemmekontor ikke var et alternativ.

Beboere på en institusjon kan sokne til ulike skoler, og i tilsynsrapportene kommer det frem at barn kan oppleve ulik oppfølging avhengig av den enkelte skoles tilrettelegging under pandemien.

Tilsynsrapportene viser stor variasjon i hvordan barn og unge på barneverninstitusjon får ivaretatt sitt skole- og opplæringsstilbud og hvordan hjemmeundervisningen fungerer. For noen skjer overgangen til digital hjemmeundervisning smidig og uten store utfordringer, for andre er overgangen krevende og hjemmeundervisningen demotiverende. Det fremkommer og at noen unge faller ut av skolen, mister skoleplassen og må gå skoleåret om igjen.

Flere grupper unge i barneverninstitusjon ser ut til å ha vært ekstra sårbare for pandemiens konsekvenser, særlig når det gjelder å opprettholde et dagtilbud. Dette innbefatter unge uten skoleplass, unge med praksisplass/arbeidstrening eller plass på aktivitetssenter, og unge som er «i en overgang» f.eks. unge som nylig har ankommet institusjonen, står i en skolebytte-, jobbsøkings- eller hospiteringsprosess, og unge som avventer straffereaksjoner. Nær samtlige kan rapportere om tilbud/tjenester/prosesser som har blitt utsatt eller falt bort som følge av pandemien. Nedstengingen av samfunnet gjorde det vanskelig å fremskaffe praksisplasser. Det fortelles om arbeidsplasser som tidligere har pleid å ta inn ungdom, men som av hensyn til pandemien har stengt ned/nedbeholdningen og om skoler som på grunn av nedstengingen ikke følger opp skolebytte-situasjoner. Noen unge har vært uten dagtilbud i noen uker, andre i flere måneder. Institusjonene har i dialog med skole, forsøkt å

kompensere gjennom å opprette alternative opplegg, enten på skolen eller gjennom ulike praktiske oppgaver på institusjonen.

«Pandemien forårsaket utfordringer for oppstart av skolegang for nylig tilflyttet beboer. Hospitering på ulike linjer falt bort som følge av Covid-19. Institusjonen gir derfor dagtilbud som alternativ hvor de hver søndag i samarbeid med ungdom, utarbeider en plan for praktisk arbeid beboer kan utføre den kommende uken. Dette bidrar til at han har noe meningsfylt å stå opp til og opprettholder en hensiktsmessig døgnrytme. Det er søkt skoleplass fra høsten av.»

For ungdommen over betyr dette at han har mistet et halvt års skolegang. En annen institusjon i tilsvarende situasjon, forteller om hvordan de fikk avtalt med skolen at dagaktiviteten kunne bli godkjent som del av undervisningen.

For unge med skoleplass har noen tilbud om hel- eller deltidsoppmøte på skolen.

«Da skolen ble stengt fikk ungdommene i boligen hjemmeundervisning. Det ble fort klart at de ikke klarte å nyttiggjøre seg dette tilbudet. De ansatte tok kontakt med skolen for å se om det var tiltak som kunne iverksettes, og som gjorde at ungdommene ville klare å følge opp skolearbeidet. Skolen tok situasjonen på alvor og laget et eget tilbud til ungdommene på skolen. Dette fungerte godt og de fullførte sitt klasstrinn»

Noen institusjoner rapporterer om et krevende samarbeid med skolen; skolen klarer ikke å tilrettelegge tilbudet til beboers utviklingsnivå og/ eller eksempler på at skolen avslår oppmøte-undervisning til tross for at den unge tilhører målgruppen for å motta et slikt tilbud.

«En beboer ble vurdert til særlig sårbar, og oppfylte kravene for å få komme fysisk til skolen. Dette ble imidlertid ikke en løsning, da skolen ikke fulgte opp og avsto avdelingens [institusjonens] søknad. Avdelingen koblet på både barneverntjenesten og skolerådgivere, uten at dette førte frem.»

Andre erfarer at oppmøtetilbudet ikke fungerer tilfredsstillende, det er for krevende, det er lite tilpasset, elevene savner medelever og for noen oppleves tilbudet i seg selv som stigmatiserende. Andre rapporter forteller om mer positive aspekter ved oppmøte-tilbudet; beboere som til vanlig strever med det sosiale samspillet på skolen eller har en draging mot negativt miljø på skolen opplever i denne perioden å slippe press og forventninger, fordi de nesten er alene på skolen.

Flere institusjoner og barn forteller om positive sider ved det å ha hjemmeundervisning. Beboere forteller at de trives med at undervisningen foregår på nett og at de får skryt for hvordan de følger opp skolearbeidet. Ansatte forteller om mer selvstendige ungdommer, hvordan mange profitterte på roen rundt skolesituasjonen, og at beboere som tidligere har slitt

med fysisk oppmøte og skolevegring, nå opplevde en økt skolemotivasjon og bedre skoleresultater.

«Begge ungdommene har hjemmeskole og det er meget godt samarbeid med lærere/skole. En av beboerne gis tilbakemelding fra lærer om at han har logget seg på før nettstart, der han tidligere hadde utfordringer med å komme til tiden på skolen fysisk. Og han har hatt svært god faglig utvikling i perioden med nettskole.»

En institusjon forteller om gode erfaringer med digital undervisning, siden man da kan få opprettholdt barnets tilknytning til ordinær skole, selv når barnet er akuttplassert langt unna. De håper de kan benytte denne erfaringen også senere.

Flere av institusjonene forsøker å kompensere for manglende fysisk skole gjennom iverksetting av ulike tiltak på institusjonen. I noen tilsynsrapporter fortelles det om en oppbemanning av ansatte for å ivareta hjemmeundervisningen, og om ansatte som sitter sammen og følger den digitale undervisningen med ungdommene for å unngå at alt kun foregår via skjerm. Noen institusjoner etablerer et tett samarbeid med lærere. På en institusjon sender læreren *hver morgen* over en dagsplan for skolearbeidet, og på en annen institusjon kommer kontaktpersonen fra skolen til institusjonsavdelingen tre ganger i uken for oppfølging av elevene.

Mens for andre fører verken institusjonens eller skolens motivasjonsarbeid frem:

«Begge ungdommene har falt ut av og sagt fra seg plassene ved videregående skole ifm overgang til digital skole. Miljøterapeutisk motivasjonsarbeid har ikke ført frem, til tross for godt samarbeid mellom institusjon og skole, og systematisk oppfølging fra institusjonens side.»

Det er variasjon i hvordan institusjonene griper an situasjonen. Mens mange følger opp beboernes interesser og rettigheter gjennom å igangsette en dialog og et samarbeid med skolen, og/eller er raske på å igangsette ulike kompenserende tiltak i egen regi – er det og tilsynsrapporter hvor institusjoner tilsynelatende ikke tar et tilsvarende aktivt ansvar. Det rapporteres om barn som på grunn av skolenedstengingen sliter med motivasjonen, ikke makter å følge den digitale undervisningen og står i fare for å «gi opp og gi slipp» på skolen – uten at det fremkommer i rapportene at institusjonene ser ut til å iverksette nødvendige tiltak. Og selv om det i mange rapporter fremkommer at ansatte er viktige støttespillere for barna i oppfølgingen av skolearbeidet, er det også flere barn som etterlyser at de voksne engasjerer seg mer i skoleoppfølgingen.

«Beboer uttaler at hun gjerne hadde sett flere ansatte på jobb, når så mange er hjemme samtidig og for å få nok hjelp ift skolen»

«Ungdommen skulle ønske de voksne engasjerte seg mer i oppfølging av skolearbeid»

«Hun var ikke fornøyd med hjemmeskoleordningen og var glad for at skolene nå skulle åpne igjen. Hun opplevde at noen ansatte var til hjelp i skolearbeid, mens andre hjalp henne i mindre grad»

«Det fremgår at situasjonen med skole og hjemmeundervisning var utfordrende og brakte med seg negative omkostninger for ungdommene. Ungdommene har ekstra stort behov for tett oppfølging, og denne oppfølgingen uteble gjennom hele perioden for hjemmeundervisning.»

«Ungdommen skulle ønske de voksne engasjerte seg mer i oppfølging av skolearbeid.»

Digital undervisning forutsetter at institusjonene har tilstrekkelig med internetttilgang. Ved to ulike institusjoner fremkommer det at problemer/ustabilitet med nettilgangen påvirker barnas mulighet for å følge den digitale undervisningen. Ved den ene institusjonen gir ungdommene uttrykk for å være svært misfornøyd, da det ikke bare utfordrer skolearbeidet, men også begrenser deres mulighet for deltakelse på sosiale medier og nettet generelt.

Samvær

Det er enten barneverntjenesten eller fylkesnemnda (etter omsorgsovertakelse), som fastsetter omfang og hyppighet av samvær med foreldre, søsken eller andre omsorgspersoner. I starten av pandemien rådet det en usikkerhet rundt hvordan samvær og hjemmebesøk skulle praktiseres, både hos barneverntjenestene og institusjonene.

Flere institusjoner opprettholdt samværsavtalene uavhengig av pandemien, både samvær på institusjonen og permisjoner i forbindelse med hjemreiser. Noen tilsynsrapporter spesifiserer imidlertid at samvær på institusjonen foregikk under ulike smitteverntiltak. F.eks. at samværet kun ble gjennomført utendørs eller i en enhet fysisk avgrenset fra institusjonen. Andre institusjoner igjen begrenset eller avsto beboeres søknader om hjemreiser og opprettholdt ikke samværsavtalene på institusjonen med begrunnelse i smittevernhensyn.

Et forhold er der hvor institusjonene har besluttet ikke å innvilge permisjoner og/eller gjennomføre samvær fysisk på institusjonen. Et annet forhold er der hvor barneverntjenesten fremstår som den/de som har lagt premissene.

«En beboer fikk i Skypemøte med sin barneverntjeneste beskjed om at de utsatte samværet med 1 måned pga pandemien. For annen beboer ble samværsavtalene gjennomført under hele perioden, både på institusjon og hjemme.»

Flere tilsynsrapporter illustrerer at barneverntjenestene praktiserer samvær ulikt, der noen fikk kansellert alle sine samvær, var det andre

«En ungdom opplevde å miste både dagtilbudet og BUP-oppfølgingen som følge av pandemien, og ble i stedet henvist til akuttelefonen.»

som fikk dra på både hjemmebesøk, avholde samvær som planlagt og motta annet besøk på institusjonen.

Tilsvarende var det også ulikheter i hvordan barneverntjenestene fulgte opp barn og unge på institusjon. Der noen fikk fysiske besøk av kontaktperson eller fikk regelmessig oppfølging via Skype eller telefon, opplevde andre at barneverntjenesten var fraværende og ga liten/ingen oppfølging.

For noen barn er det foreldrene som avlyser eller trekker seg unna samvær. Frykt for smitte og foreldre i risikogruppe eller karantene nevnes som årsaker. For noen barn har denne perioden vært vanskelig. En institusjon trekker frem at fostermor i risikogruppe krever at ungdommen ikke er sammen med venner 14 dager i forkant av samværsbesøk, noe institusjonen reagerer på.

Det fremkommer ikke i rapportene hvor langvarige bortfall av samvær har vært, men i en rapport nevnes det at en ungdom ikke har fått treffe moren sin på halvannen måned, og er svært lei seg for dette. Flere institusjoner trekker frem at de kompenserer ved manglende fysisk samvær, gjennom å tilrettelegge for at barna kan snakke med foreldre over Skype eller telefon. Flere institusjoner bemerker at de i begynnelsen hadde vært restriktive med samvær og besøk, men at de etter hvert hadde løsnet dette opp i tråd med at det ble gitt føringer fra Bufdir.

Helsehjelp

Barn og unge i barneverninstitusjon har samme rett til helsehjelp som andre barn og unge. I 45 tilsynsrapporter omtales barn og unges tilbud om helsehjelp under pandemien eksplisitt. Det er i første rekke behandlingstilbud ved Barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP) som går igjen.

Der noen fikk opprettholdt behandlingstilbudet gjennom hele den nedstengte perioden inkludert fysiske møter hos behandler, fikk andre tilbud om å motta behandling over telefon eller Skype. For en tredje gruppe barn og unge ble hele behandlingstilbudet deres avlyst eller satt på vent. For noen gjaldt dette noen uker i den første nedstengingsperioden i mars/april, for andre varte behandlingsstoppet over flere måneder. Psykisk helsehjelp til barn og unge ble dermed praktisert ulikt og var ulikt tilgjengelig for barn og unge på barneverninstitusjon.

En ungdom opplevde å miste både dagtilbudet og BUP-oppfølgingen som følge av pandemien, og ble i stedet henvist til akuttelefonen. Ungdommen fikk beskjed om at dag- og helsetilbudet først ville være på plass igjen i august. En alvorlig psykisk syk ungdom fikk avlyst sine BUP-timer som følge av pandemien, men siden barneverninstitusjonen hadde muligheten til det, kunne institusjonen følge opp beboerens behov for medisiner. På en tredje institusjon fortelles det om flere beboere som går til >

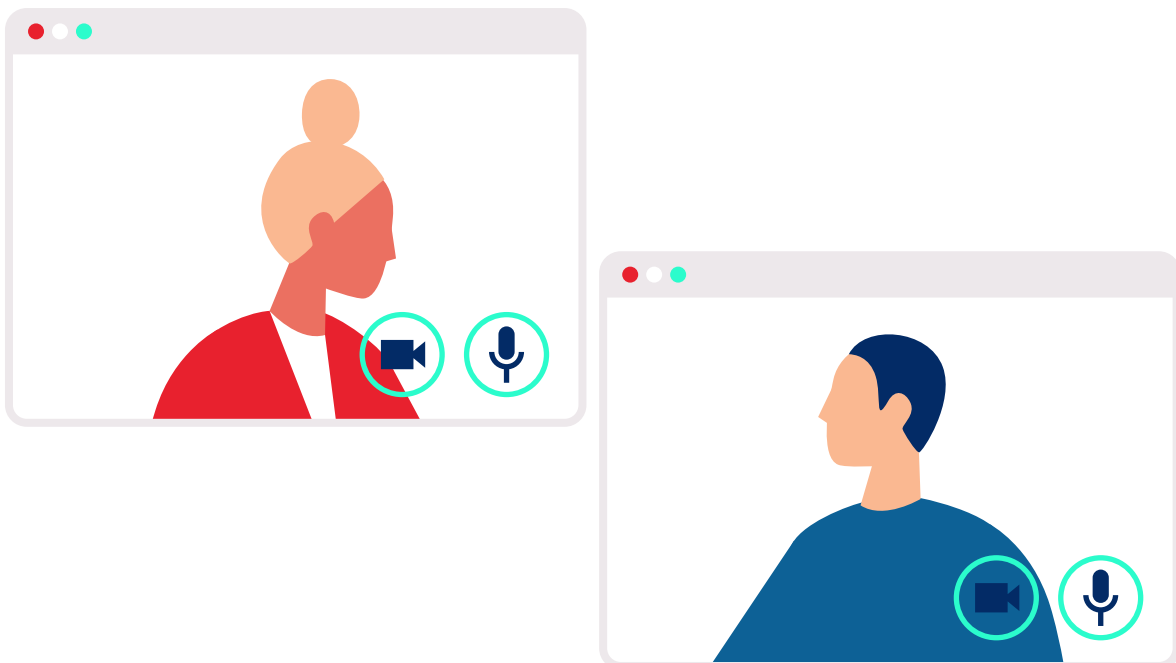
behandling hos BUP. Ungdommene gir uttrykk for at det er vanskelig å opprettholde kontakt med behandlerne via videomøter og at de helst liker å møte dem fysisk. En av beboerne gis unntak og får ha personlige møter med sin behandler gjennom perioden.

Av tilsynsrapportene fremgår det at flere barn og unge reagerer negativt på å få behandlingstilbud over Skype/telefon, og det rapporteres om unge som i forlengelsen ikke lenger ønsker en videre oppfølging. Samtidig blir det også løftet frem positive erfaringer med nettbasert oppfølging:

«Å få behandling fra BUP over Skype har gjort det lettere for ungdommen å motta psykisk helsehjelp».

«Det oppfattes som trygt for ungdommen å snakke med behandler via Skype på eget rom, og ungdommen har blitt ferdig utredet takket være disse samtalen».

Avdelingsleder ved denne institusjonen ønsker at et slikt tilbud også kan opprettholdes etter pandemien. Ved en annen institusjon gir en ungdom uttrykk for å være fornøyd med at møter med behandler besto av en kombinasjon av skypemøter og at de gikk turer sammen.

Bemanning

En stabil og kompetent bemanning på barneverninstitusjon er viktig for barnas opplevelse av trygghet og kontinuitet under oppholdet. Flere institusjoner melder i etterkant av nedstengingen om at de har hatt en del ansatte i karantene og at det har vært forholdsvis lav terskel for å bli hjemme ved forkjølelssymptomer. Ingen av de tilsynsrapporter som her har blitt gjennomgått viser til noe større smitteutbrudd ved barneverninstitusjonene. Og kun i ett omtalt tilfelle har en smittet ansatt medført at beboere midlertidig har måttet flytte til andre institusjoner med hensyn til å kunne iverksette nødvendig karantene/isolasjon. I dette tilfelle var det tett dialog mellom institusjon, Bufetat, aktuelle barneverntjenester og statsforvalter. I all hovedsak tilsier dette at institusjonene har klart å opprettholde en stabil bemanning under pandemien.

Tilsynsrapportene viser at institusjonene valgte noe ulike strategier og vektla ulike vurderinger når det gjaldt bemanningen under pandemien. Enkelte institusjoner valgte, med vekt på smittevernhensyn, å begrense antall ansatte som var på avdelingen samtidig. For noen betydde dette tynnere bemanning i perioder, og hvor få personer har tatt på seg mange vakter. Noen var opptatt av at ulike vaktlag ikke fysisk traff hverandre, slik at overlapp av informasjon og status ble gjort via Teams eller gjennomført utendørs, hvor det var mulig å holde tilstrekkelig avstand.

Andre institusjoner formidlet at de valgte å *oppbemanne* antall ansatte på institusjonen for å kunne ivareta barna bedre. Disse pekte på at oppfølging av hjemmeskole og kompensering for manglende fritidstilbud, krevde ekstra ressurser. Økt tilstedeværelse av de unge på institusjonen på dagtid krevde generelt også flere ansatte på jobb. Innen begge disse to tilnærmingene (nedbemanning/oppbemanning) finner vi at flere velger å endre og tilpasse opprinnelig turnusordning, slik at det var sjeldnere rullering av vaktlag – for å redusere trafikken inn og ut av institusjonen. I perioder gikk dermed noen institusjoner over til å drifte med mer bruk av langturnus.

Ved vikarbehov rapporterer flere institusjoner at de benyttet kjente vikarer, hadde en fast tilkallingsstab og/eller var tilknyttet en felles vikarpool med andre institusjoner/avdelinger. At vikarer er kjente for barna på institusjonen er en klar fordel med tanke på trygghet, forutsigbarhet og kontinuitet i omsorgen. Selv om hovedinntrykket er at institusjonsbemanningen er stabil, er det samtidig enkelte institusjoner hvor det tydelig fremkommer at personalsituasjonen er mer ustabil. På en institusjon har det vært bytte av avdelingsleder 4 ganger det siste året og andre rapporterer om høyt vikarbruk generelt under pandemien. Barna her gir uttrykk for at de er lei stadige personalutskiftninger og vikarer de ikke kjenner, og forteller om informasjon som ikke viderebringes og ansatte «som ikke kjenner systemet her», som en ungdom >

uttrykker det. Særlig sårbart er det når en ungdoms særkontakt havner i karantene:

«Det jobbes med å opprettholde kontinuiteten i arbeidet med ungdommen, ærlig der særkontakt er i karantene. Det er nødvendig at skriftlige planer foreligger og ukesamtaler opprettholdes, men relasjonen er ofte nærest til særkontakt og denne fortroligheten kan ikke erstattes på kort tid»

Det er naturlig nok få ansatte på en institusjon som kan utføre arbeidet sitt via hjemmekontor. Men mange rapporter viser at flere avdelingsledere har blitt pålagt periode med hjemmekontor. En enhetsleder uttaler til tilsynet at det har vært en krevende avveining når det gjelder smitte-risiko og at det er sårbart ikke å ha avdelingsleder fysisk tilstede på institusjonen. Men at de har forsøkt å kompensere ved hyppige møter og samtaler over telefon og digitalt for å følge utviklingen i institusjonen. En avdelingsleder på hjemmekontor gir overfor tilsynsmyndigheten uttrykk for tilsvarende. Hun er bekymret for at hun ikke kan være tilstede, da ungdommene kjenner henne godt og gjerne kommer til henne dersom det er noe. Hun kompenserer for fraværet gjennom å holde tett kontakt med de ansatte og lese alle rapporter. Da barna etterspurte henne på et tidspunkt, valgte hun imidlertid å stille opp på institusjonen.

Mange institusjoner forteller om en ny hverdag hvor møter er flyttet over på digitale plattformer. Både interne personalmøter, men også eksterne møter f.eks. ekstern veiledning av personale, møter med samarbeidspartnere og ulike opplæringer og kurs. Det er ulike erfaringer knyttet til avholdelse av digitale møter og veiledninger. Ved digitale møter hvor også ungdom deltar (f.eks. ansvarsgruppemøter), er det flere som peker på at > de ikke synes disse fungerer optimalt når de foregår digitalt. Flere institusjoner forteller også om avlysninger av eksterne kurs og veiledninger – hvilket for noen anses som kritisk. Det kan handle om institusjoner som har behov for opplæring da de har mistet særskilt metodisk eller terapeutisk kompetanse eller der institusjonens oppfølging av enkelte beboere krever særskilt veiledning og oppfølging av de ansatte, fra eksterne.

«Det har vært utfordrende å gjennomføre veiledning pga strenge koronatil-tak. Avdelingsleder vurderer samtidig at det er behov for hyppigere veiledning særlig knyttet til to beboere, da de svinger veldig i fungering og hvor det er særlig viktig å sikre at teamene har en adekvat og mest mulig lik tilnærming»

Det er også en bekymring når det gjelder nyansatte hvor flere institusjoner opplever at man av hensyn til iverksatte smitteverntiltak og eksterne avlysninger av kurs, ikke får gitt den nyansatte tilstrekkelig opplæring og oppfølging. Institusjonene søker å kompensere ved at mer erfarne ansatte eller avdelingsleder avholder opplæring i f.eks. rettighetsfor-skriften der slike kurs har blitt avlyst.

«Selv om føringer og råd tidlig ble standardisert og distribuert til barneverninstitusjonene, viser tilsynsrapportene at omfanget av, og type smitteverntiltak som ble iverksatt, varierte og kom ulikt til uttrykk hos barneverninstitusjonene.»

Smitteverntiltak

Det fremgår av tilsynsrapportene at institusjonene har rutiner og sjekklister for smittevern, det er utarbeidet beredskapsplan/smittevernperm/kriseplan, og flere gjennomfører jevnlig risikovurderinger og har hengt opp smittevernplakater og påminnelser rundt omkring på institusjonene.

Samtlige forteller om et fokus på de generelle rådene som håndvask, tilgjengelig håndsprit og – i den grad det lar seg gjennomføre – opprettholdelse av fysisk avstand. Noen peker på at informasjonstrykket i begynnelsen var voldsomt og at det var krevende å navigere i alle råd, og finne ut hva som var relevant og riktig for institusjonen å innarbeide. Samtidig fremheves det i flere tilsynsrapporter at system og rutiner som ble implementert er bygget på anbefalinger fra Bufdir og FHI. Det at myndighetene raskt var ute med føringer og anbefalinger for institusjonene fremstår som å ha vært av stor betydning for barneverninstitusjonenes raske omstilling til å ivareta driften under pandemien. Det fremgår også av tilsynsrapportene at barneverninstitusjonene daglig har vært underlagt rapportering om pandemisituasjonen, enten til Bufdir, Bufetat og/eller innenfor egne eierstrukturer.

Selv om føringer og råd tidlig ble standardisert og distribuert til barneverninstitusjonene, viser tilsynsrapportene at omfanget av, og type smitteverntiltak som ble iverksatt, varierte og kom ulikt til uttrykk hos barneverninstitusjonene. Fra institusjoner som iverksatte strenge smitteverntiltak for både ansatte og beboere – til institusjoner som var opptatt av at smittevernet måtte tilpasses det at institusjonen «tross alt var et hjem»:

«Avdelingsleder påpeker at det har vært viktig at ikke smitteverntiltakene "overtar" hverdagen til ungdommene. Tar hygienetiltak alvorlig, men viktig ikke å skape større helseangst enn nødvendig.»

«Avdelingen var opptatt av at omsorgsansvaret gikk lengre enn smittevernet i enkelte tilfeller.»

For de institusjoner som praktiserte de strengeste smittevern-tiltakene varte tiltakene i noen uker rett etter nedstengingen i mars, for andre ble de opprettholdt over flere måneder.

Tilsynsmyndigheten fant at flere barneverninstitusjoner hadde lagt tydelige begrensninger på all bruk av offentlig kommunikasjon for ungdommene. Ansatte valgte her å kjøre ungdommene med bil når de hadde behov utenfor institusjonen. Andre opererte mer med anbefalinger om å forsøke å unngå bruk av kollektivtrafikk. Likeledes hadde flere institusjoner også regler ved handleturer til butikken. Der noen begrenset antall beboere som fikk bli med på handleturen, fikk andre lov til å bli med på turen, men ikke bevege seg inn i selve butikken. >

«Beboer uttaler at smitteverntiltaka oppleves som strenge og til dels dumme, vanskelig at det skjer så mange endringer på institusjonen»

Noen institusjoner praktiserte ikke lenger fellesmåltider på institusjonen. Beboerne ble her anbefalt å innta alle måltider på rommene sine og/eller måtte spise til ulike tider. Andre igjen pakket inn frokost og kveldsmat individuelt for utlevering til barna. Hos noen var kjøkkenet «en stengt sone» hvor mat kun ble håndtert av ansatte. Middager ble f.eks. servert av ansatte slik at det ikke lenger var selvforsyning. Andre hadde regler om at det skulle benyttes munnbind når man lagde mat (også for barna) og tilsvarende under vasking. I starten av pandemien hadde denne institusjonen også regler om at barna måtte ha på seg munnbind innendørs når de satt og spilte spill sammen. For institusjoner som stengte av kjøkkenet, opplevde de det som en utfordring å holde ungdommene ute. Ungdommene ville ha mulighet til å hente noe å spise når de selv ønsket det. En institusjon løste dette ved å gi ungdommene flere retter å velge mellom til f.eks. middag. En annen institusjon hadde inndelt kjøkkenet i soner for å begrense smitemuligheter og oppbevarte generelt mindre mat i kjøleskapet som kunne bli håndtert av flere. Noen institusjoner benyttet nå mer papptallerkener og plastbestikk.

For andre institusjoner igjen var det ingen endringer i hvordan kjøkkenet eller måltider ble praktisert – her var det selvforsyning, åpent kjøkken og felles måltider rundt samme bord, slik praksis hadde vært også før pandemien.

Institusjoner løste nedvasking/spriting ulikt, men nær samtlige har intensivert fokuset på daglig renhold. Mange praktiserte daglig nedvasking av alle berøringsflater inkludert vask av håndtak med klor, samt daglig vask av bad, toalett og kjøkken. Andre hadde systemer hvor det ble vasket ned før overlapp av nytt personale, mens andre igjen hadde innført et system med nedvasking av institusjonen hver fjerde time og hvor alle vasket hender annenhver time. Noen institusjoner fjernet alle håndklær og gikk over til papir for tørking etter håndvask. Biler ble vasket/spritet ned innvendig etter hver bruk, likeså bilnøkler. I motsatt ende beskrives det i en tilsynsrapport at en institusjon ikke hadde iverksatt noen hygiene-tiltak på institusjonen, utover å ha en flaske håndsprit tilgjengelig i gangen.

Noen institusjoner opererte med låst hoveddør for å ha kontroll på hvem som kom/gikk og muligheten for kontroll på at ungdommene umiddelbart vasket hendene når de kom hjem. Ved to institusjoner fremkommer det at barna blir bedt om å skifte klær etter å ha vært ute eller på skolen, og i en tilsynsrapport beskrives det at en anonym helsesjekk ble innført som en del av morgensamlingen. Her skulle eventuelle symptomer på Covid-19 avdekkes, og etterfølges av en samtale med personalet.

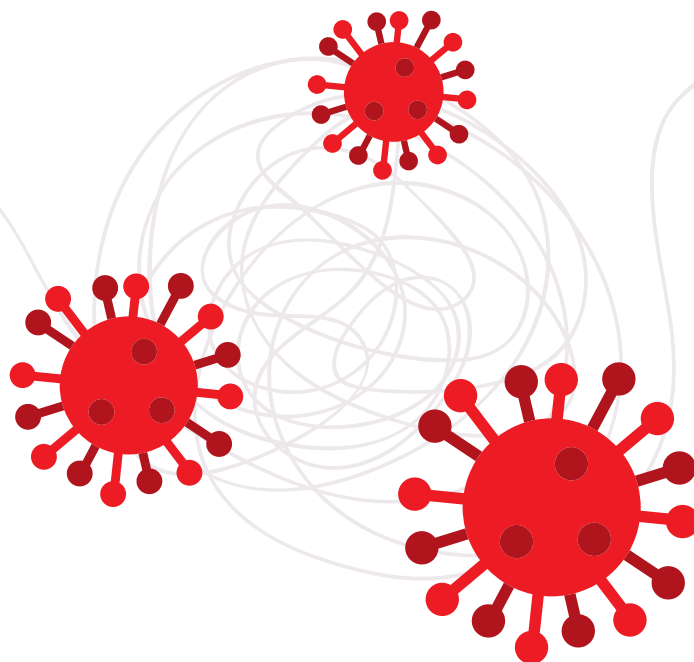
Som nevnt under avsnittet om informasjon, så var pandemien ofte et tema i samtaler mellom ansatte og barn og unge på barneverninstitusjon. Det fremkommer imidlertid ikke eksplisitt av tilsynsrapportene om barn og unge ble involvert i diskusjoner knyttet til iverksettelse av ulike >

smitteverntiltak og/eller gjennomføringen av dem på institusjonen. Men i flere rapporter fremkommer det informasjon om hva barna synes om tiltakene:

«Beboer uttaler at smitteverntiltaka oppleves som strenge og til dels dumme, vanskelig at det skjer så mange endringer på institusjonen»

«Avdelingen fikk på plass rutiner internt på huset og kjøkken ble stengt. Dette ble det reagert negativt på av ungdommene da de ikke fikk lage seg det de ville, når de ønsket».

Avslutningsvis er det viktig å presisere at majoriteten av rapportene forteller at de fleste barn og unge opplever smitteverntiltakene som helt greie å forholde seg til. Og vi kan og lese om barn og unge som anser pandemitiden som særlig positiv. En ungdom gir f.eks. uttrykk for at situasjonen hans er bedre nå under pandemien, enn før. Restriksjonene som er iverksatt har hjulpet ham med å holde seg unna rus og et negativt miljø på skolen. Han har fått mer ro og forståelse for egen situasjon. Andre igjen gir uttrykk for lettelse over «med rette» få slippe å ha sosial omgang og samvær med andre. Flere ansatte støtter oppunder dette og forteller om mindre stress hos ungdommene, mer ro og mindre fokus på å komme seg ut og til byen. De understreker at perioden da samfunnet var stengt, var god for samspillet med barna. Det var rolige og harmoniske dager, og de ansatte og barna fikk mye tid sammen.

6

«Der noen tilsynsrapporter kan vise til at barn og unge i liten grad har opplevd utfordringer eller merbelastninger, har pandemien for andre fått betydelige negative konsekvenser. »

Hovedfunn og vurderinger

I denne rapporten er tilsynsrapporter fra ulike barneverninstitusjoner benyttet som utgangspunkt for å få mer kunnskap om hvordan pandemien har berørt barn og unge i barneverninstitusjon. Rapporten har særlig vektlagt å løfte fram beskrivelser av barn og unges opplevelser av denne tiden, og hvordan pandemien har påvirket vennskap, fritid, skole, helsehjelp, samvær og opplevelse av ro og uro. Kapittel 6 oppsummerer også informasjon om hvordan institusjonene har håndtert informasjonsdeling om pandemien med barn og unge, hvilke smitteverntiltak de har iverksatt og hvordan de har søkt å ivareta bemanningen under pandemien.

Koronapandemien har påvirket en rekke sentrale forhold i livene til barn og unge i barneverninstitusjon. Tydeligst kommer dette til uttrykk i hvordan institusjonene har respondert på pandemien gjennom iverksettelse av ulike smitteverntiltak, i hvilken grad andre tjenester har opprettholdt sitt tilbud, og hvordan institusjonene har valgt å møte endringer i andre tjenester/tilbud av betydning for barn og unge på barneverninstitusjon. Her finner vi stor variasjon og derav også variasjon i hvordan barn og unge har blitt påvirket.

Stor variasjon i hvordan pandemien har påvirket barn og unge på barneverninstitusjon

Barn og unge på barneverninstitusjon har i ulik grad blitt påvirket av pandemien. Der noen tilsynsrapporter kan vise til at barn og unge i liten grad har opplevd utfordringer eller merbelastninger, har pandemien for andre fått betydelige negative konsekvenser.

I en overvekt av tilsynsrapportene finner vi imidlertid at barn og unge har fått god og tilstrekkelig informasjon om pandemien, at institusjonene har etablert rutiner og beredskap, og at barn og unge utviser forståelse for iverksatte smitteverntiltak på institusjonen, så vel som i samfunnet for øvrig.

Noen barn og unge opplevde få særskilte endringer som følge av pandemien. Det var hyppigere håndvask og mer fokus på sosial avstand, men ikke utover hva som traff befolkningen som hele. Måltider ble gjennomført som vanlig i institusjonen og det var fysisk kontakt med ansatte. Det ble tilrettelagt for samvær med venner, om enn i mindre grupper. Og da ulike fritidstilbud stengte ned, opplevde noen at institusjonen igangsatte en rekke aktivitetstilbud som de kunne ta del i. Mange opplevde overgangen til hjemmeundervisning som uproblematisk, de mottok tilrettelegging og oppfølging eller de fikk tilbud om å møte fysisk på skolen. Videre var det flere som fikk fortsette sitt behandlingsforløp i BUP enten fysisk eller digitalt, og syntes dette fungerte greit. Likedan med samvær, der samværsavtaler ble gjennomført som ordinært. Flere barn og unge gir uttrykk for at nedstengingen ga rom for ro, og var positiv for dem. Og de >

opplevde at bemanningen var stabil og at de hadde ansatte de kunne snakke med ved behov.

Andre barn og unge opplevde derimot en rekke negative endringer og merbelastninger som følge av pandemien. Institusjonene her iverksatte smitteverntiltak som gikk lengre enn andre. Kjøkken ble stengt av, måltider måtte inntas alene, det var slutt på fysisk nærkontakt og samvær ble avlyst. Flere opplevde overgangen til hjemmeundervisning som svært krevende, de fikk ikke nødvendig tilrettelegging, mistet motivasjonen og noen falt helt ut av skolen i løpet av året. Noen fikk også utsatt eller mistet helseoppfølgingen sin, andre opplevde det som veldig vanskelig å få oppfølging digitalt. Noen unge opplevde å miste arbeidspraksisen eller dagtilbudet sitt. Og noen barn og unge opplevde at institusjonen verken kompenserte eller tilrettela for et aktivitetstilbud, og de fikk heller ikke tilrettelagt for å treffe venner. Disse barna kjedet seg da alt stengte ned. Noen opplevde hyppig bruk av vikarer på institusjonen. Mange barn og unge reagerte med engstelse og bekymring overfor pandemien, andre med uro og utagering. Og noen opplevde at de ikke hadde noen ansatte de var trygge på og kunne snakke med.

Vi har ovenfor fortettet hva som fremkommer i tilsynsrapportene, og hva noen barn og unge har opplevd som følge av pandemien. Det er ikke slik at institusjonene har beboere som kun har opplevd belastninger av pandemien, eller kun har håndtert pandemien greit. En og samme institusjon kan ha beboere som har ulike opplevelser og erfaringer gjengitt i samme tilsynsrapport. Samtidig foreligger det også tilsynsrapporter hvor det avdekkes en opphopning av ulike bekymringsfulle forhold ved enkelte institusjoner.

Det inngår i tilsynsmyndighetens ansvar å ha et blikk for helheten når de fører tilsyn med institusjonene. Der hvor enkeltforhold i seg selv kanskje ikke gir tilstrekkelig grunnlag for bekymring, kan det sett i sammenheng med andre forhold foreligge en forhøyet risiko for uforsvarlighet eller svikt i tilbudet.

Strengt smitteverntiltak ved enkelte institusjoner

Overholdelse av påbud og anbefalinger fra helsemyndighetene er helt sentralt for å bekjempe pandemien. Og barneverninstitusjonene plikter å involvere barn og unge i diskusjoner om, og i gjennomføring av, smitteverntiltak på institusjonene.

I perioden med umiddelbar nedstenging av samfunnet fra medio mars 2020 kan det ha oppstått usikkerhet rundt hvilke tiltak som burde bli iverksatt for å sikre tilstrekkelig smittevern på institusjonene. Vurderinger og beslutninger knyttet til ulike tiltak kan ha blitt tatt på ufullstendig eller usikkert grunnlag. Videre kan strenge smitteverntiltak selvfølgelig >

ha sammenheng med at institusjonen ligger i et område med stort smitte-trykk og/eller de har/har hatt beboere eller ansatte som har vært syke, i risiko eller i karantene. Det var imidlertid kun unntaksvis at slike forhold ble gitt som begrunnelse i tilsynsrapportene.

Gjennomgangen av iverksatte smitteverntiltak i kap. 6 viser at noen institusjoner gikk både lengre og mer inngripende til verks enn andre. Enkelte av tiltakene befinner seg også i utakt med hvor nivået på smitteverntiltak generelt i samfunnet lå på gitte tidspunkt. Innholdet og varigheten av enkelte av tiltakene gir grunnlag for bekymring. Særlig knyttet opp til hvilken betydning tiltakene har hatt i å bidra til unødig engstelse, redsel eller uro i institusjonen, men også i lys av barns rettigheter under opphold på barneverninstitusjon. Som eksempel nevnes her bl.a. enkelte institusjoners innskrenking av samvær og tiltak knyttet til kjøkken og måltider, hvor de unge ikke fikk tilgang til kjøkkenet og hvor barn ble satt til å spise alene på rommene sine. Andre tiltak er der hvor barna av smittevernhensyn ble anbefalt å holde seg mest mulig inne eller der barna måtte skifte klær etter hver gang de hadde vært ute. Slike tiltak vil fort komme i konflikt med rettighetsforskriften.

Flere institusjoner påpekte at de mest inngripende tiltakene deres kun var gjeldende i den første fasen av pandemien, og at disse etter hvert ble myknet opp eller avsluttet. Samtidig viser tilsynsrapportene at ved enkelte institusjoner ble slike strenge smitteverntiltak opprettholdt over flere måneder.

Informasjon som kommer frem fra barn, unge og ansatte i tilsynsrapportene gir antydninger om nye og andre utfordringer for den profesjonelle omsorgen under pandemien. På flere områder kan pandemien, blant annet gjennom iverksatte smitteverntiltak, ha tydeliggjort hvordan ulike hensyn tidvis kan ha motstridende effekt. Kanskje særlig kommer dette til uttrykk ved at institusjonene på den ene siden er barn og unges hjem, og på den annen side også ansattes arbeidsplass. Å finne den rette balansen mellom å ivareta nødvendig smittevern og samtidig sørge for at smitteverntiltakene ikke går på bekostning av barn og unges omsorgstilbud og opplevelse av «normalitet» på linje med andre barn og unge i samfunnet, kan ha vært en utfordring for noen institusjoner.

Tilgrensende tjenesters tilbud og institusjonenes «pådriverrolle» varierer

En av pandemiens konsekvenser for barn og unge i barneverninstitusjon var utsettelse, alternative tilbud eller bortfall av tilbud gitt av andre tjenester. Dette kunne være oppfølging fra barneverntjeneste, helsetjeneste, skole eller dagtilbud og/eller ulike fritids- og aktivitetstilbud. Her finner vi store variasjoner mellom tjenester, også innad til en og samme institusjon der institusjonen har beboere som søker til ulike skoler, >

barneverntjenester eller BUP. Der ett barn kunne få et uforandret tilbud, kunne et annet barn på samme institusjon oppleve at tilsvarende tilbud bortfalt eller ble utsatt. Ut i fra tilsynsrapportene ser vi også at institusjonene håndterer dette ulikt.

Der vi i noen tilsynsrapporter finner at institusjonene tar en aktiv pådriverrolle overfor skolen, barneverntjenesten eller helsetjenesten for å forsøke å sikre barna oppfølging og et tilbud, etterlater andre tilsynsrapporter et inntrykk av institusjoner som mer passive og avventende. Likeledes når det gjelder oppfølging av barns skolearbeid og hjemmeskole. Der noen institusjoner øker antall ansatte på jobb og har ansatte som går inn i en «hjelpelærer-rolle» og bistår barna etter beste evne, er det andre barn som opplever at de ansatte på institusjonen verken hjelper eller bryr seg nok om skolearbeidet deres.

I hvilken grad institusjonen har et etablert og godt samarbeid med tilgrensende tjenester understrekes av institusjonene å være av betydning. Vi finner eksempler der lærer regelmessig kommer til institusjonen for å følge opp elevene som har digital undervisning eller der institusjonens tette samarbeid med BUP tilrettelegger for god fleksibilitet i oppfølgingen av beboeres behandlingstilbud.

Sist, ser vi forskjeller mellom institusjonene når det gjelder å skape et meningsfullt fritids- og aktivitetstilbud til barna, når alt annet er stengt. Noen barn forteller om lange, kjedelige dager hvor ingenting skjer på institusjonen, kanskje bortsett fra noen samtaler med ansatte. For noen er dette rolige og positive dager, men for andre er dette demotiverende og bidrar til rastløshet og uro. På andre institusjoner hører vi om barn og ansatte som nærmest virker ustoppelige i kreativitet og forslag til aktiviteter. Det kjøpes inn utstyr, turer arrangeres, små og store prosjekter igangsettes og det gjøres avtaler med lokale aktivitetstilbud.

Avsluttende vurderinger

Gjennomgangen av tilsynsrapportene viser i all hovedsak et bilde av stor variasjon i hvordan institusjonene og tilgrensende tjenester har respondert på pandemien, og hvordan dette igjen har påvirket barn og unge som bor der. Helsetilsynet finner det svært bekymringsfullt at tilsynsrapportene viser at pandemien for noen barn og unge i barneverninstitusjon har ført til at de ikke har fått:

- det helsetilbudet som de har hatt behov for og krav på
- det skole- eller dagtilbudet de har hatt behov for og krav på
- den nødvendige tilretteleggingen og oppfølgingen av skolearbeidet i perioder med hjemmeskole >

«Behov for å vurdere hvorvidt implementeringen av retningslinjer og oppfølgingen av institusjonenes praksis både har vært, og er, tilstrekkelig.»

- den oppfølgingen de har hatt behov for og krav på fra barneverntjenesten
- gjennomført samvær med foreldre, søsken eller andre omsorgspersoner som de har hatt rett til
- ta del i fritidsaktiviteter eller fått kompensert for bortfall av aktiviteter
- muligheter for sosialisering med jevnaldrende og/eller opprettholde vennerelasjoner
- tilstrekkelig hjelp til å takle engstelse og uro som har oppstått som følge av pandemien
- den fysiske nærheten de har hatt behov for

Utover disse forholdene stiller Helsetilsynet spørsmål ved forholdsmessigheten ved enkelte institusjoners smitteverntiltak. Helsetilsynet vurderer at tiltakene har bidratt til en utilsiktet innskrenking av barn og unges rettigheter, trygghet og trivsel på barneverninstitusjon.

Det har løpende gjennom året kommet en rekke pandemirelaterte presiseringer rettet spesifikt mot barneverninstitusjonene. Og i enkelte tilsynsrapporter ser vi spor av at praksis blir lagt om eller smitteverntiltak «myknet opp», med henvisning til at nye føringer eller presiseringer har blitt gitt. Variasjonen i iverksatte smitteverntiltak tyder på at det kan være behov for å vurdere hvorvidt implementeringen av retningslinjer og oppfølgingen av institusjonenes praksis både har vært, og er, tilstrekkelig. Gitt at flere institusjoner i fjor opprettholdt strenge smitteverntiltak over lengre tid, og med bakgrunn i at vi nå er inne i en ny periode med inngrepene nasjonale tiltak, er det betimelig å være oppmerksom på hvilke tiltak som iverksettes for å ivareta smittevernet i institusjonene. Og likeledes hvordan institusjonene følger opp barn og unge i en periode hvor også skoler, butikker, fritidstilbud m.m. stenges ned.

Helsetilsynet vil be statsforvalterne om at de ved fremtidige institusjons-tilsyn følger særskilt med på institusjonenes praktisering av smittevern, herunder tiltakenes forholdsmessighet og konsekvenser for barn og unge, og institusjonenes pådriverrolle overfor andre tilgrensende tjenester.

7

Referanser

FOR-2020-04-03-575. Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19.

Koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge. Statusrapport nr. 1-10/2020 og 11/2021.

Følge med og følge opp pandemien – informasjons- og kunnskapskilder. Internserien 4/2020. Oslo: Statens helsetilsyn, 2020.

Midlertidige retningslinjer for prioritering av klage- og tilsynsaktiviteter på barnevernområdet i koronapandemien. Oslo: Statens helsetilsyn, 2020.

Nettsider

Sårbare barn skal få hjelp. Bufdir.

Barneverninstitusjoner. Bufdir.

Barneverninstitusjoners ansvar for å sikre medvirkning ved gjennomføring av koronatiltak. Tolkningsuttalelse, Bufdir, 23. november 2020.

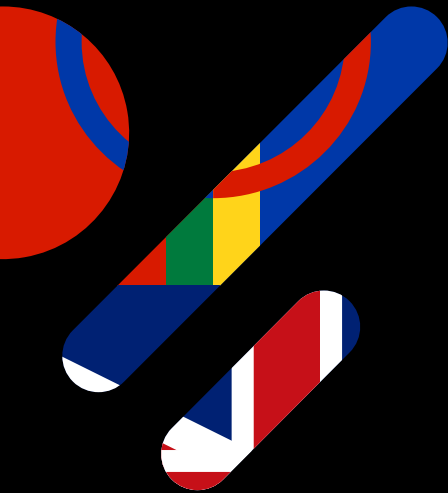
Langsiktig strategi for håndteringen av covid-19-pandemien. Regjeringen.no, 15. desember 2020.

Mindre bruk av institusjoner i barnevernet. Statistisk sentralbyrå, 1. desember 2020.

8

Samisk og engelsk sammendrag

Mánát ja nuorat mánáidsuodjalusásahusain koronapandemiija áiggi – 254 geahččoraportta iskan. «Lean beallejámas dolkan koronas!»

ČOAHKKÁIGEASSU DEARVVAŠVUODAGEAHČU RAPORTTAS 3/2021

2020:s lea Stáhta dearvvašvuodageahčču iskan 254 bearráigeahččoraportta mánáidsuodjalusásahusain kárten dihte mo koronapandemiija lea čuohcan mánáide ja nuoraide mánáidsuodjalusásahusain. Iskan čájeha:

- Muhttin mánát ja nuorat leat maŋŋonan skuvlavázzimiin dahje ravgan eret skuvlavuogádagas.
- Ruovttuoahpahuš lea doaibman bures muhtimiidda, earátges eai leat ožžon čuovvuleami dahje heivehemiid maid sii dárbbasedje.
- Leat stuorra erohusat leatgo mánát ja nuorat geain lea dikšofálaldat mánáid- ja nuoraidpsykiátralaš poliklinihkain (BUP) ožžon divššu, dahje leago dikšu maŋŋonan dahje oalát jávkan.
- Muhttin mánát leat vásihan ahte sin ovtastallan váhnemiiguin, oappáiguin/vieljaiguin dahje eará lagašolbmiguin leat maŋŋonan dahje šluhttejuvvon.
- Measta juohke geahččoraporttas bohtá ovdan ahte mánát ja nuorat leat ožžon buori ja doarvá dieđuid koronapandemiija birra.
- Geahččoraporttat čájehit ahte leat stuorra erohusat makkár njoammuneastadandoaimmat guđege ásašus leat, muhttin ásašusain leat mealgat garrasat njuolggadusat go earáin.
- Ollu mánát ja nuorat muitaledje ahte ledje balus ja fuolas pandemiija hárrái ja daid rievdamiidda mat dáhpáhušve ásašusa árgabeaivvis. Muhttin mánát muitalit ahte sii váillahit fysalaš lagasvuoda.
- Eanaš mánát ja nuorat čájehit ipmárdusa ahte lea dárbu iešguđetge njoammuneastadandoaimbajuide. Seammás bohtet ovdan dieđut ahte muhttin ásašusain lea leamaš ráfehivuohta ja dohkketmeahtun bieđdan.
- Mánaga máná ja nuora muitalit ahte váillahit iežaset ustibiid ja dadjet ahte sis lea hui suivat ásašusas. Earáide ges láchččojuvvo leat ustibiiguin ja sidjiide fállujuvvojit ollu doaimmat.

Stáhta dearvvašvuodageahčču mielas lea hui vuorjašuhhti go muhttin mánát ja nuorat mánáidsuodjalusásahusain eai leat ožžon dan veahki man sii dárbbášit ja masa sis lea riekti pandemiija áiggi. Lea maiddái vuorjašuhhti ahte bohtá ovdan ahte leat nu stuorra erohusat makkár heivehusaid, čuovvuleamit ja makkár kompensašuvnnaid ásašusat ja guoskevaš bálvalusat fáallet go mánáid ja nuoraid bálvalusat ja fállaldagat jávket/rivdet. ●

Children and young people at child welfare institutions during the coronavirus pandemic – review of 254 supervision reports. “I’m sick of everything to do with coronavirus!”

REPORT OF THE NORWEGIAN BOARD OF HEALTH SUPERVISION 3/2021

In 2020, the Norwegian Board of Health Supervision reviewed 254 supervision reports from child welfare institutions to determine how the coronavirus pandemic has impacted on children and young people at child welfare institutions. The review shows that:

- Some children and young people have been delayed in their schooling or dropped out of school.
- Home schooling has worked well for some, while others have not received the support or special provision they needed.
- There is a wide variation as regards whether children and young people with treatment services at Children’s and Young People’s Psychiatric Outpatient Clinics (BUP) have received treatment, or whether the treatment has been postponed or withdrawn altogether.
- Some children have had access sessions with their parents, siblings or other carers deferred or cancelled.
- According to virtually all the supervision reports, children and young people have been given good and sufficient information about the coronavirus pandemic.
- The supervision reports reveal a wide variation in the infection control measures implemented amongst the various institutions, some of which have been far stricter than others.
- Many children and young people have expressed anxiety and concern about the pandemic and the changes that have occurred in everyday life at their institution. Some children say they have missed physical closeness.
- Most children and young people show an understanding of the necessity of the various infection control measures. At the same time, the reports indicate that there have been cases of unrest and aggressive behaviour at certain institutions.
- Many children and young people say that they are missing their friends and that they are often bored at their institution. Others are offered organised access sessions with their friends, as well as a wide range of activities.

The Norwegian Board of Health Supervision considers it to be a matter of great concern that some children and young people at child welfare institutions have not received the help they both need and are entitled to during the pandemic. It is also worrying that there is such a wide variation in the provision, support and compensation that the institutions and related services offer as a result of the withdrawal of or changes to services and provision for children and young people. ●

Videre lesning på www.helsetilsynet.no

Pasient- og brukererfaringer med tjenester under koronapandemien 2020. Delrapport: En undersøkelse med individuelle intervju av ungdom med tiltak fra barnevernet. Internserien 2/2021.

Hvordan er tilbudet til barn og unge i somatisk spesialisthelsetjeneste påvirket av koronapandemien? Internserien 9/2020.

Pasient- og brukererfaringer med tjenester under koronapandemien 2020. Samlerapport fra spørreskjemaundersøkelse og fokusgruppeintervju. Rapport fra Helsetilsynet 6/2020.

Tilsyn med tjenester til sårbare barn og unge under koronapandemien. Gjennomgang av spesialisthelsetjenestens behandlingsskapasitet innen psykisk helse for barn og unge. Rapport fra Helsetilsynet 4/2020

Tilsyn med tjenester til sårbare barn og unge – gjennomgang av spesialisthelsetjenestens behandlingsskapasitet innen barne- og ungdomspsykiatri. Internserien 6/2020.

«En dag – så står du der helt aleine». Oppsummering av landsomfattende tilsyn 2019 med ettervern og samarbeid mellom barnevernet og Nav. Rapport fra Helsetilsynet 2/2020.

Veileder for tilsyn med barnevernsinstitusjoner. Internserien 8/2020.

Rettigheter under opphold på barneverninstitusjon. Samleside om klageretten.

Tvangsbruk i barneverninstitusjoner. Rapport fra Helsetilsynet 1/2021

Barnas hjem. Voksnes ansvar. Oppsummering av landsomfattende tilsyn med barnevernsinstitusjoner i 2018. Rapport fra Helsetilsynet 3/2019

Alle utgivelser i **Rapport fra Helsetilsynet** finnes i fulltekst med sammendrag på engelsk og samisk på www.helsetilsynet.no

---

ISBN 978-82-93595-42-7
Rapport fra Helsetilsynet 3/2021
Barn og unge på barneverninstitusjon under koronapandemien – gjennomgang av 254 tilsynsrapporter, «Eg er dritlei av all koronaen!», elektronisk versjon.

«Eg er dritlei av all koronaen!»

Barn og unge på barneverninstitusjon under koronapandemien – gjennomgang av 254 tilsynsrapporter

RAPPORT FRA HELSETILSYNET 3/2021 • MARS 2021

Statens helsetilsyn har i 2020 gjennomgått 254 tilsynsrapporter fra barneverninstitusjoner for å kartlegge hvordan koronapandemien har påvirket barn og unge på barneverninstitusjon. Gjennomgangen viser at:

- Noen barn og unge har blitt forsinket i sin skolegang eller falt ut av skolen.
- Hjemmeundervisning har fungert fint for noen, mens andre ikke har fått den oppfølgingen eller tilretteleggingen de har hatt behov for.
- Det er stor variasjon i hvorvidt barn og unge med behandlingstilbud hos barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP) har fått behandling, eller om behandlingen har blitt utsatt eller bortfalt helt.
- Noen barn har opplevd å få sine samvær med foreldre, søsken eller andre omsorgspersoner utsatt eller avlyst.
- I nær samtlige tilsynsrapporter fremkommer det at barn og unge har fått god og tilstrekkelig informasjon om koronapandemien.
- Tilsynsrapportene viser stor variasjon i iverksatte smitteverntiltak blant institusjonene, hvor noen har gått langt strengere til verks enn andre.
- Flere barn og unge ga uttrykk for engstelse og bekymringer knyttet til pandemien og overfor de endringer som skjedde i hverdagen på institusjonen. Noen barn gir uttrykk for å savne fysisk nærhet.
- De fleste barn og unge utviser forståelse for nødvendigheten av ulike smitteverntiltak. Samtidig fremkommer det også informasjon om uro og utageringer ved enkelte institusjoner.
- Flere barn og unge oppgir å savne venner og sier at de kjeder seg mye på institusjonen. Andre igjen får tilrettelagt for vennsamvær og tilbud om en rekke aktiviteter.

Statens helsetilsyn finner det svært bekymringsfullt at noen barn og unge i barneverninstitusjon ikke har fått den hjelpen de har behov for og krav på under pandemien. Det er også bekymringsfullt at det avdekkes så stor variasjon i hvilken tilrettelegging, oppfølging og kompensering institusjonene og tilgrensende tjenester tilbyr som følge av bortfall/ endring av tjenester og tilbud til barn og unge.

Helsetilsynet

TILSYN MED BARNEVERN, SOSIAL- OG HELSETJENESTENE

I serien Rapport fra Helsetilsynet formidles funn og erfaring fra klagebehandling og tilsyn med sosiale tjenester, barnevern- og helse- og omsorgstjenestene.

Serien utgis av Statens helsetilsyn. Alle utgivelser i serien finnes i fulltekst på www.helsetilsynet.no